List izhaja vsako soboto zjutraj. Posamezna številka 20 lir, na šestih straneh 25 lir. Zaostale številke dvojno. Celoletna naročnina 1000 lir; polletna 500 lir; trimesečna 260 lir; mesečna 90 lir. Uredništvo: TRST, ulica Montecchi 6/II - tel. štev. 93-073, 93-806. Uprava: TRST, trg Duca degli Abruzzi 3, Dom pristaniških delavcev II. nadstr. - tel. štev. 28-402. Dopisi se dostavljajo uredništvu. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo, rokopisi in slike se ne vračajo. — Oglasi: v širokosti enega stolpca za vsak milimeter 30 lir. Oglasi se plačajo vnaprej.
POSTNINA PLACANA V GOTOVINI - SPED. IN ABBONAM. POST.

DELO

GLASILO KOMUNISTIČNE PARTIJE S.T.O.

Da se rešimo pred Titovimi in De Gasperijevimi kremplji, zahtevajmo ustanovitev STO!

OBNOVLJENA IZDAJA LETO IV. ŠTEV. 200

TRST, SOBOTA 13. SEPTEMBRA 1952.

CENA 20 LIR

„Sporazum„ nam škoduje

Titofašisti odločno nasprojejo ustanovitvi STO, češ da e «protijugoslovansko dejaje». V isti sapi utemeljujejo oje nasprotovanje s trditvijo, je STO «sovjetska kreatu», ki že zaradi tega, da je ovjetska», «mora» biti «naerjena proti Jugoslaviji». Za pa, ne glede na to, da je O pravzaprav «francoska eatura», na katero je Sovška zveza pristala v interemiru med Italijo in Jugoavijo in v Evropi, se zavzeajo za «sporazum» z De Gaerijem, ki naj bi «boljše» retržaško vprašanje «v intesu jugoslovanskih narodov», pravijo in bobnajo.

Poglejmo, če je «sporazum» ed Titom in De Gasperijem resnici «v interesu jugoslonskih narodov», kakor trdijo tovci in ne rajši v interesu ita in De Gasperija in predem v interesu Amerikancev. «Sporazum» med dvema oseama pomeni, da se obe moata odreči kakšni svoji zaevi.

Titofašisti torej predlagajo porazum», ki pomeni, da bi Jugoslavija morala odreči očenim «zahtevam» v korist alije.

Tito je že lanskega avgusta edlagal osnove tega sporaama, ko je dejal, da «Italijani hko dobe Trst», a da v najšem primeru «ne odstopa obstoječega stanja», t. j. od anje upravne razdelitve O med cono A in B. Februartega leta pa je Tito predal «kondominium» med Itain Jugoslavijo, pozneje so in njegovi najvidnejši podpniki razjasnili misel o ondominiju», češ da gre saza skupno upravo v Trstu, edtem ko se o coni B in slonskem podeželju cone A ne re več govoriti.

Na tem stališču stoji titofatična vlada in pravi da ne odstopila. A že to stališče meni kapitulacijo. Tito je že nskega avgusta kapituliral ede mesta Trsta, ker je izvil, da ga je pripravljen prestiti De Gasperiju in, kar najtežje, da je pripravljen pustiti Italiji kakih 50.000 ovencev, ki živijo v mestu stu.

Njegovi tržaški opričniki se ed svojimi lastnimi pristaši vedno držijo pokoncu, ker oprijemljejo slamnate bilke, jo tvori geslo: «Nikakega počanja italijanskemu impealizmu». A samo dejstvo, da pripravljen na «sporazum» da si že določil osnove tega porazuma» na podlagi odpa Trsta rimskemu partnerpomeni, da si že popustil alijanskemu imperializmu in je to geslo le pesek v oči lvnežem.

Titofašisti prihajajo do zaključka, da je treba iskati «sporazum» v interesu jugoslovanih narodov. A je v interesu goslovanskih narodov, da st pride ponovno pod Itao? Ne! Iz tega izhaja, da porazum» med Titom in De asperijem glede tržaškega prašanja ni v interesu jugovanskih narodov.

Ali je «sporazum» med Titom De Gasperijem vsaj v inteu prebivalstva STO in prav sebno Slovencev in Hrva- STO? Ta sporazum preddeva, da bi precejšnje šte- Slovencev padlo v naroč- De Gasperiju, ki s Slovenci vna prav tako kot Tito ra- z Italijani v Jugoslaviji, j. slabo in protipravno. Ze tega razloga Slovenci STO majo nobenega interesa, da de do tega «sporazuma», ki jim usodno škodoval. Prebistvu STO na splošno prav o ne bi koristil, ker smo ovi, da se s «sporazumom» cionalizma z obeh strani ne nehaja, celo povečala bi se.

Sedaj pa se vprašujemo, kaj edvideva ustanovitev STO, ta ovjetska kreatura» in to «proigoslovansko dejanje», kot imenujejo titofašisti. Ustaovitev STO po določbah mirone pogodbe z Italijo predvidedemilitarizacijo in nevtraliijo STO kar bi predstavljanajboljšo garancijo za jugovanske narode in naše prevalstvo. Prav tako in, kar je glavitno, določa, da se vsem ebivalcem Ozemlja zagotavjo popolna narodnostna, olna, jezikovna, verska enapravnost osnovne človečanpravice kot verska izpoved, oboda izražanja v lastnem ziku, svoboda tiska, vzgoje, tajanja in udruženja. Miroe pogodba določa, da bi se ebivalstvo STO upravljalo no, da bi izvolilo svoje vlain parlamentarne organe, bi bila sodna oblast popolnoneodvisna, da bi se ustanoia prosta luka in zagotovil oboden tranzit itd.

Vse to bi bilo v interesu prevalstva STO in predvsem v eresu njegovega slovanskedela. S tem bi bili Slovenci Hrvati gotovi pred vsakim padom na njihove narodne, litične kulturne, gospodarske socialne pravice. Ali ni to udi v interesu jugoslovanskih arodov, ki ne želijo, da bi bil drugi del njihovih bratov podvržen suženjstvu?

Titovci pa odločno odklanjajo prav vse te pravice Slovencem in Hrvatom STO. Oni hočejo doseči prav nasprotno, t. j. da bi se zasužnjili tržaški Slovenci, ker to je v interesu Titovih megalomanskih vojnih načrtov. Titofašisti odklanjajo tržaškim Slovencem narodno enakopravnost, politične, gospodarske, kulturne, socialne pravice, ki so jim zagotovljene od mirovne pogodbe.

To je torej bistvo titofašističnega «sporazuma» z De Gasperijem. Ta «sporazum» je v resnici protijugoslovansko in protislovensko dejanje in zato se proti njemu moramo boriti. Ustanovitev STO je «projugoslovansko in ne protijugoslovansko dejanje», ker je edina rešitev, ki nam zagotavlja vse tiste pravice, ki nam jih hoče Tito kratiti s svojim mešetarstvom. Zato smo hvaležni Sovjetski zvezi, ki tako dosledno brani naše pravice in se zavzema za spoštovanje mirovne pogodbe. Titovci pa so v svojih naporih le sovražniki STO in tržaških Slovencev, so zavezniki De Gasperija, ker mu darujejo 50.000 Slovencev, ne da bi se ozirali na naše interese.

KAREL SISKOVIC

MEDTEM KO IŠČEJO DRUGE IMPERIALISTIČNE REŠITVE

Razkosanje STO že izvajajo na podlagi londonskih sklepov

Tito postavlja vprašanje «sporazuma» o mestu Trstu, o coni B pa se noče več meniti, ker si jo je ilegalno priključil - Eden hoče v Beogradu doseči «rešitev» tržaškega vprašanja - Bebler piše v «Borbi», da ponuja De Gasperiju «stegnjeno roko», na njej pa tržaške Slovence

Tržaško vprašanje je bilo le nekaj dni potisnjeno v ozadje. Skorajšnje potovanje britanskega ministra Edena v Jugoslavijo ga je ponovno spravilo na dnevni red javnega razpravljanja.

Eden se bo, kot znano, mudil v Jugoslaviji od 17. do 23. septembra in bo vodil razgovore s Titom. V Jugoslaviji bo Eden razpravljal o titovskem deležu v «obrambi južno-vzhodnega» odseka atlantske skupnosti, o sedanjem stanju odnosov med Jugoslavijo, Grčijo in Turčijo ter o možnostih zbližanja z Italijo. V tej zvezi se bo torej dotaknil tudi tržaškega vprašanja, ki ni več, kot pravijo poluradni ameriški krogi, teritorialnega, marveč izključno vojaškega značaja.

Novost v sedanjem hrupu okrog tržaškega vprašanja je prav stalno poudarjanje s strani imperialistov, titofašistov in rimskih vladnih krogov, da STO ne zanima Italije in Jugoslavije kot kakrši koli deželi, marveč kot deželi, ki se morata povezati v skupen vojaški pakt, brez katerega se Amerikanci ne čutijo pripravljeni za začetek operacij proti socialističnemu taboru.

Titofašističen in italijanski tisk stalno podčrtuje vojaško važnost STO, ki lahko omogoči in prav tako lahko tudi onemogoči povezavo med Italijo in Jugoslavijo.

Stališče titofašistične vlade je že dovolj jasno. O ustanovitvi STO se sploh ne govori več pod pretvezo, da je «protijugoslovansko dejanje», čeprav se lahko dokaže prav obratno. Zato pa se zavzema za rešitev, ki temelji na Titovih predlogih o «skupni upravi». V tej zvezi pa je dobro postaviti vse pike na mesto. Titofašistična vlada ne misli s tem na skupno upravo na vsem STO. Misli le na skupno upravo v Trstu, t. j. v mestu samem. Saj so v tej zvezi Tito, Kardelj, Dimič, Kidrič, Regent zelo odločno izjavili, da se o coni B ne more razpravljati in da se postavlja vprašanje le o Trstu, ker v coni A so skoro izključno slovenske vasi.

V tej zvezi je beograjska uradna revija «Mednarodna politika» v svoji zadnji številki napisala, da «je glavno sporno vprašanje mesto Trst». *Tito pa je v sredo 10. t. m. v razgovoru z norveškimi novinarji dejal:* «Jugoslavija ne misli spremeniti svojega stališča .... naše stališče se ne more spremeniti tudi zaradi obrambnih razlogov proti Vzhodu», *ker* «jugoslovanske narode bi bilo težko prepričati, da je potrebno dati nove žrtve» *in* «ogorčenje jugoslovanskih narodov bi se v tem primeru obrnilo ne samo proti Italiji, temveč proti Zahodu, kar bi otežkočilo sodelovanje v pogledu obrambnih ukrepov». *To pomeni, da cona B mora ostati Jugoslaviji, da se bo zavzemal za slovensko podeželje cone A, da prepušča Trst De Gasperiju in da s tega stališča ne more odstopati, ker samo tako lahko miri jugoslovansko javnost, ki bi se v nasprotnem primeru obrnila proti njemu, zahodu itd. Tako je najboljše dokazal, da njegov položaj v Jugoslaviji ni bogvekaj trden, čeprav trdi nasprotno.*

Bebler pa je dan prej v «Borbi» napisal: «Mi ponujamo roko preko Jadrana skupnega morja enakopravnih jadranskih narodov» *in s tem pokazal titovsko dobro voljo, da se sklene sporazum.*

Italijanska vlada pa je s svoje strani morala zaradi anglo-ameriškega pritiska zapustiti sleparsko tristransko noto in se danes z vso vnemo zavzema za etnično linijo, po kateri naj bi Italija dobila vsa obalna mesta cone B in Trst, ostalo pa bi šlo Jugoslaviji. Tudi De Gasperi ne mara odstopiti od te svoje teze prav posebno, če pomislimo, da ima pred durmi parlamentarne volitve in da bi zapustitev te teze prav gotovo pomenila hud udarec njegovemu vplivu. Da se spravita na tir sporazuma obe stališči, se Eden podaja v Jugoslavijo in bo še prej govoril z De Gasperijem v Strassburgu.

A dejstvo je, da se izven teh dveh tez obeh vlad, že izvršuje barantanje na podlagi lizbonskih in londonskih sklepov. V coni A so bili imenovani rimski birokratje, v coni B so bili sprejeti ukrepi, ki so jo dejansko priključili k Jugoslaviji. Nevarnost torej ne prihaja samo s strani sedanjih manevrov obeh vlad, a je že tu, ker se barantanje skuša prehitopatiti, ne da bi se naše prebivalstvo zavedalo. Proti temu barantanju, ki ga izvršujejo, se moramo boriti, ako nočemo, da nas nekega dne iznenadijo z izvršenim dejstvom. Samo z ustanovitvijo STO se lahko rešimo. Samo z ustanovitvijo STO lahko preprečimo, da bi nas Tito prodal De Gasperiju in da bi si kot plačilo za to izdajo požrl cono B in še kakšen del cone A.

Petletni načrt v Bolgariji uresničen

SOFIJA — Bolgarsko ljudstvo je 8. septembra z velikimi manifestacijami proslavilo 8. obletnico osvoboditve izpod monarhofašističnega režima. S pomočjo Sovjetske zveze je Bolgarija odstranila vse ovire in začela graditi socializem. Danes se dežela naglo industrializira, njeno poljedelstvo se modernizira. Z veličastnim zanosom je Bolgarija uresničila petletni načrt v štirih letih, t. j. že letos. Industrijska proizvodnja je petkrat večja kot 1939, 51,3% zemlje je v rokah kmetov-zadružnikov. Že sedaj deluje na bolgarskih poljih 12 tisoč traktorjev in 1.300 kombajnov.

ADIS ABEBA — Abesinski cesar Haile Selasie je podpisal pogodbo o federaciji med Abesinijo in Eritrejo. Pogodba bo stopila v veljavo 15. septembra. V obeh deželah se pripravljajo na veliko slavje.

4 smrtne obsodbe v Jugoslaviji

Titofašiste je zajela «Forrestalova bolezen». Ob vsaki priliki ne poudarjajo drugega kot da se morajo oborožiti in da je treba oborožitvi podrediti vse ostale probleme. V Jugoslaviji se sploh ne govori več o izboljšanju gospodarskega, socialnega, kulturnega stanja. Vojna histerija je dosegla vrhunec prav posebno sedaj, ko se Jugoslavija smatra vojaško povezana z Grčijo in Turčijo. Imperialistični krogi se po svoji strani razveseljujejo tega dejstva, ker je ta zveza — po njihovih izjavah — mnogo bolj sigurna kot še neustanovljena «evropska vojska». Govori se tudi, da bo Tito prav kmalu tudi uradno vstopil v NATO, t. j. v atlantsko vojsko.

V svrho vojaške dopolnitve «trikotnika» bo v ponedeljek odpotovala v Grčijo jugofašistična vojaška misija pod vodstvom generala Jakšiča. 23. septembra pa se bo ista misija podala v Turčijo, kjer so v teku provokatorski manevri na sovjetski meji.

10. septembra so titofašisti uprizorili v popolnoma vojnohisteričnem vzdušju proslavo mornarice. Tito je v svojem govoru v Splitu naznanil Jugoslovanom nove, hujše gospodarske žrtve za zgraditev zelo močne mornarice, ki naj bi varovala Jugoslavijo... pred Vzhodom, kakor da bi sovjetska mornarica imela krila in lahko po zraku poletela na Jadran.

V tem vzdušju je bil izročen prometu most čez Muro pri Radgoni. Most so zgradili titovci in Avstrijci pod nadzorstvom angleške vojske. Na svečanosti so angleški feldmaršal Slim, avstrijski kancler Figl in titovski minister Aršov skušali poudariti, da služi most le civilnim potrebam. Že sama prisotnost feldmaršala Slima pa spodbija to nespretno laž. Da se ne bi izneverili svojemu fašističnemu bistvu, so titovci v ponedeljek obsodili v Peču (Kosovo) na smrt 4 kmete in 7 drugih na zaporne kazni od 2 do 20 let. Obtožili bo jih «vohunstva» in pomoči «albanskim agentom», kot pravi obtožnica, ki so pred časom ubili oficirja UDBe.

Resnica pa je, da se kmetje z orožjem v rokah upirajo titovskim roparjem.

Jutri, v nedeljo 14. t.m. bo v

BAZOVICI

PROSLAVA

Bidovca, Valenčiča, Marušiča in Miloša

Jutri, v nedeljo 14. t. m. bo ob 16. uri s trga pred cerkvijo v Bazovici krenila povorka, ki se bo podala na kraj mučeništva Bidovca, Marušiča, Valenčiča in Miloša.

Mučenike bosta proslavila

SLAVA ČEBULEC-KATRA in ARTURO CALABRIA

Na proslavi sodelujeta godba in pevski zbor iz Trebč ter pevski zbor iz Lonjerja.

Po spominski svečanosti bo Ljudski oder v spomin bazovskih mučenikov uprizoril na Gruntarjevem dvorišču v Bazovici Fučikovo petdejanko «Izpod Vešal».

Poteklo je že 22 let od dneva, ko so v Bazovici zadoneli streli, ki so umorili štiri slovenske fante. Zgledalo je, da so tisti streli fašističnih razbojnikov zadeli v srce ves slovenski narod, ker se je v tistem trenutku svet zavedel, da je fašizem odločil, da iztrebi slovansko prebivalstvo Julijske krajine, ki je oviralo njegove osvajalne načrte. Na slovenski zemlji so omahnila trupla štirih slovenskih mladih ljudi, ki so se zavedali, da se le v boju lahko izvojuje svoboda našega naroda in da v tem boju ne more biti kompromisa niti ne premirja.

Bidovec, Marušič, Valenčič in Miloš so s svojim mučeništvom, ki se ni začelo 6. septembra 1930, marveč že prej, ko so jih gonili in mučili po ječah, pokazali pot, po kateri naj hodijo verni sinovi slovenskega naroda, ako hočejo v resnici doseči lepše dni.

Ta zločin, ki ga je italijanski fašizem zagrešil, ne more biti ločen od vseh zločinov, ki jih je zagrešil prej in potlej, proti nam Slovencem, proti lastnemu narodu, proti človeštvu na splošno. Bidovec, Marušič, Valenčič in Miloš so junaki, ki jih je treba pridružiti številnim drugim junakom, ki so prav tako kot oni padli v boju proti fašizmu. Oni so se borili za svoj narod, za naš narod proti režimu, ki prav zaradi njegovega hipernacionalističnega in rasističnega bistva ni mogel delati niti interesov svojega lastnega naroda. Prav zato so štirje bazovski junaki ena izmed najsvetlejših strani slovenske zgodovine, a istočasno tudi del slavne epopeje vsega človeštva proti fašističnim zverem, epopeje, ki se je dozdevno zaključila 1945, a se še danes nadaljuje, da se osvobodijo narodi izpod nove nevarnosti obnove fašizma in določeno število dežel izpod še obstoječe fašistične diktature.

Že samo dejstvo borbe bazovskih mučenikov proti fašizmu nas prepričuje, da je ta borba slovenskega naroda proti narodnostnemu zatiranju morala nujno privesti do zavezništva z italijanskim narodom, ki je bil tudi zatiran od fašizma in je prav tako imel in ima svoje mučenike, svojo slavno zgodovino v tej borbi. Kdor zanikuje to dejstvo, zanikuje zgodovino. Kdor zanikuje enotno borbo Slovencev in Italijanov v tej pokrajini, zanikuje borbo, ki so jo vsi narodi Evrope skozi sest let z junaki — junaki protifašizma, kateremu so se titofašisti izneverili.

Večna in trajna slava Bidovcu, Marušiču, Valenčiču in Milošu!

Danes so nam bazovski mučeniki prav tako kažipot v borbi proti fašizmu, proti zatiranju, proti nevarnosti vojne, za osvoboditev slovenskega naroda izpod prav takšnega, oz. hujšega fašističnega jarma v matični državi. Titov fašizem ni različen od Mussolinijevega. Po Jugoslaviji danes prav tako padajo pod ameriško - titovskimi svinčenkami novi Bidovci, Marušiči, Valenčiči, Miloši, Tomažiči, Starci, ker ljubijo svojo zemljo in svobodo, kot so jo ljubili bazovski junaki.

Prav zato titofašisti nimajo nobene pravice, da skrunijo imena in spomin bazovskih junakov, ker počenjajo vse to, kar je počenjal Mussolini pred leti. Nimajo te pravice kot Mussolini ni imel pravice proslavljati junakov boja za zedinjene Italije, kot Hitler ni imel pravice, da proslavlja svetle like nemškega naroda. Le naš narod, naše prebivalstvo, Slovenci in Italijani skupaj imajo pravico do te proslave, ker so bazovski junaki junaki protifašizma, kateremu so se titofašisti izneverili.

DELOVNI NAČRT I.K. K.P. S.T.O. OD 15. SEPTEMBRA DO 15. OKTOBRA

S TEKMOVANJEM BODO TRŽAŠKI komunisti počastili Kongres VKP(b)

XIX. kongres KP ZSSR bomo najboljše počastili s podvojenim elanom v širjenju in podpiranju naših listov - Sekcije in celice naj pripravijo delovne načrte - Častna naloga, ki jo je treba izpolniti

Izvršni komite Komunistične partije STO, ki se je sestal v soboto 6. t. m., je poslušal kratko poročilo tovariša Vittoria Vidalija o važnosti in pomenu bližnjega XIX. kongresa Komunistične partije Sovjetske zveze in odobril načrt, ki vsebuje številne pobude za proslavo velikega dogodka.

Najboljše bomo počastili ta dogodek s pospešitvijo Meseca demokratičnega tiska na podlagi tekmovanja za povečanje širjenja naših listov in revij, prav posebno «Lavoratore», «Dela» in «Unità» in za gospodarsko utrditev našega tiska z večjim dotokom daril, prispevkov in naročnin.

Od priliki XIX. kongresa VKP(b) bosta izšli posebni izdaji listov «Delo» in «Lavoratore».

Izvršni komite je odobril naslednje pobude:

1. **sklicali se bodo izredni aktivi Partije in Komunistične mladine v Trstu, Miljah, Dolini, na Opčinah, v Zgoniku in Nabrežini;**
2. **organizirale se bodo množične konference tam, kjer je to mogoče;**
3. **sekcije bodo v soboto 4. oktobra organizirale praznike, s katerimi se bo proslavil Kongres;**
4. **v nedeljo zjutraj 5. oktobra bo v Kinu ob morju svečana proslava;**
5. **v vrstah Partije se bo vršila izredna politična ura, medtem ko se bo tudi organiziral kratek politični tečaj o 50 letih življenja VKP (b), o novem petletnem načrtu in o osnutku novega statuta;**
6. **sekcije, celice, skupine prebivalcev in kjer je mogoče tudi prebivalci blokov hiš, okrajev in vasi naj pošljejo Kongresu svoja pozdravna pisma;**
7. **vsak celični in sekcijski komite, komunisti, ki delajo v množičnih organizacijah, se morajo sestati in izdelati delovni načrt za počastitev XIX. kongresa; ti delovni načrti morajo predvsem imeti namen, da se na čast Kongresu izboljša organizacijski in politični ustroj Partije in Komunistične mladine ter da se izboljša delo komunistov v demokratičnem pokretu.**

Delovni odseki vodilnih organov Partije in Komunistične mladine bodo morali sprejeti potrebne ukrepe za odpravo pomanjkljivosti in napak v delovanju.

Izvršni komite bo posvetil veliko pozornost za to, da se pobude, ki naj jih tovariši, sekcije, celice in simpatizerji izpopolnijo in dopolnijo, uresničijo v mesecu dni, t. j. od 15. septembra do 15 oktobra.

* * *

Naša Partija hoče s svojimi pobudami v okviru XIX. kongresa Boljševiške partije podčrtati veliko mednarodno važnost tega dogodka, ki ga s simpatijo spremljajo vse delovne množice tega sveta in katerega ne morejo prezreti niti najbolj zakrknjeni sovražniki Sovjetske zveze in socialističnega tabora. Z izpolnitvijo delovnega načrta, ki ga je sprejel Izvršni komite naše Partije, bodo tržaške demokratične množice izpričale svojo hvaležnost sovjetskim komunistom in narodom, ki se odločno in vztrajno borijo na čelu vseh miroljubnih narodov na svetu za ohranitev miru in za preprečitev ameriških peklenskih načrtov.

V mesecu od 15. septembra do 15. oktobra bodo tržaški demokrati pokazali tudi svojo hvaležnost Sovjetski zvezi, ki jo vodi Boljševiška partija, zaradi njenega doslednega in nepopustljivega stališča v zvezi s tržaškim vprašanjem, ki je do sedaj onemogočilo načrte imperialistov, Tita in De Gasperija za razkosanje našega Ozemlja na škodo našega prebivalstva.

Zato so tržaške manifestacije okrog XIX. kongresa KP ZSSR častna naloga, ki so si jo zadali slovenski, hrvatski in italijanski komunisti našega Ozemlja kot njihov skromen prispevek za počastitev tega velikega dogodka, ki predstavlja mejnik v zgodovini vsega komunističnega gibanja in demokratičnega pokreta v svetu.

98 mrtvih v Beogradu

BEOGRAD — Zaradi velikega neurja se je v torek potniški parnik «Niš» potopil ob izlivu Save v Donavo pri Beogradu. Zaradi nenadne nesreče se številni potniki niso mogli rešiti. Bilo je 98 mrtvih, medtem ko se je rešilo le kakih 30 ljudi.

Zahvala odbora za praznik tiska

Organizacijski odbor osrednjega praznika tiska se zahvaljuje vsem, ki so kakor koli prispevali k uspehu manifestacije. Predvsem se zahvaljuje godbi Rinaldi, pevskemu zboru iz Skednja, solistom Kraljiča, skupinam žena središča mesta in Skednja ter vsem posameznikom, ki so požrtvovalno pomagali navedenemu odboru.

SLOVENSKE OTROKE BOMO VPISALI V SLOVENSKE ŠOLE

S sodelovanjem med starši in učnimi kadri bomo izboljšali stanje naših šol

Čez nekaj tednov se bo pričelo novo šolsko leto. Mnogi starši vpisujejo prvič svoje otroke v šolo in marsikdo med Slovenci še okleva, kam bi svojega vpisal: ali v slovensko ali v italijansko šolo. Pred njimi se namreč postavljajo mnoga vprašanja, ki vzbujajo dvom in tveganje v tej sicer tako lahki odločitvi. Lažna propaganda sovražnikov slovenske šole od titovcev do italijanskih šovinistov in do predstavnikov anglo-ameriških imperialistov — najhujših sovražnikov napredka in kulture — propaganda, ki se odraža na najrazličnejše načine, prav gotovo ta dvom in oklevanje staršev še znatno pospešuje.

Pritiski italijanskih fašističnih ravnateljev nad slovenskimi starši v preteklih letih za vpis slovenskih otrok v italijansko šolo v povezavi s propagando nekaterih takozvanih italijanskih krogov o skorajšnji priključitvi Tržaškega ozemlja Italiji in vsled tega odpravi slovenskih šol in nepotrebi občevanja slovenskega jezika, zapostavljanje slovenske šole s strani oblasti, nestalnost slovenskih šol in učnega kadra, vprašanje zaposlitve in prav gotovo razbitje akcije Odbora za slovensko šolo v Trstu — predvsem po zaslugi titovcev za časa Londonske konference — odbora, ki bi lahko dvigal svoj glas pošteno in enotno v obrambo pravic Slovencev do dostojnega šolstva na Tržaškem itd., vsa ta dejstva so prav gotovo vplivala na nekatere starše, da so svoje otroke, četudi se čutijo Slovenci, vpisali v italijansko šolo.

Marsikdo med starši ne vidi, da vsa ta propaganda in delovanje v škodo slovenske šole s strani zakletih sovražnikov ljudstva, spadata v propagando in delovanje za razbijanje enotnosti našega prebivalstva, sejanje zmede in nezaupanja celo do samih sebe, pobijanje vere v naše možnosti in v našo zmago ter da vse to spada k ustvarjanju psihoze za uresničitev načrtov anglo-ameriških imperialistov, za razkosanje našega Ozemlja in utrjevanje njihovih vojnih postojank v Trstu.

Zato tudi to vprašanje, ki bi na prvi pogled zgledalo manjšega pomena pred celotnim vprašanjem našega Ozemlja, morajo spoznati starši kot važno, zaslediti delovanje svojih sovražnikov in jih naglo ustaviti s pravilnim stališčem, ne da bi se podredili vplivom okoliščin in lažnih besed.

Starši bi si morali zapomniti, da je pouk v materinščini otrokom najlažji, da je snov podana v domačem jeziku učencem najbolj dostopna, da je zato naraven vpis slovenskega otroka v slovensko šolo. S tem bodo tudi branili svoje narodne pravice, to je, svoje lastne pravice in s tem prispevali k zaščiti demokratičnih načel vsega prebivalstva.

Kvaliteta slovenskih šol se je v zadnjih letih prav gotovo izboljšala. Je zastarel torej izgovor nekaterih staršev pri vpisovanju otrok v italijanske šole, da se v teh šolah otroci več in bolje nauče. Danes slovenski učenci lahko kompetirajo v znanju s svojimi italijanskimi sovrstniki. Strinjamo se pa, da slovenska šola sicer še ni popolnoma dosegla svojih namenov, a to ni odvisno le od učiteljev, marveč tudi od staršev samih, ki bodo bodisi z eventualnimi nasveti (in je zato važna povezava med šolo in domom), bodisi z zagotovitvijo številnih obiskovalcev slovenskih šol prispevali k ustvarjanju novih intelektualnih moči, ki bodo v bodočem svoje sveže znanje širili med naraščaj.

Starši naj predvsem zagotovijo bodočnost svojih otrok, s tem da pošljejo, če so Slovenci, svoje sinove v slovensko šolo, kjer se bodo naučili poleg materinščine tudi italijanski jezik. Že danes se namreč ponekod pojavlja potreba po uradnikih, ki občujejo v obeh jezikih; kaj še jutri, ko bo rešeno vprašanje Svobodnega tržaškega ozemlja in bo potreba po ljudeh, ki poznajo več jezikov, še večja.

Naj torej slovenski starši, ki so v dvomu, kam bi svojega otroka vpisali upoštevajo vsa ta navedena dejstva, naj ne klonijo pred težko borbo za dosego najosnovnejših pravic.

G. J.

VESELICE V OKVIRU „Meseca dem. tiska"

Jutri, v nedeljo popoldne 14. t. m. bodo naslednji prazniki demokratičnega tiska:

- **Pri MAGDALENI - govori Franc GOMBAČ;**
- **pri SV. ALOJZU - govorita Anton GERLANC in VALDISTENO;**
- **na PONCANI - govori Vittorio VIDALI;**
- **v BARKOVLJAH - govorita Venceslav KRECIC in SBOGAR;**
- **v BOZICIH - govori Giorgio IAKSETICH;**
- **na TAPI pri Miljah - govori Giordano PACCO.**

Veselice se začnejo ob 15. uri in se zaključijo opolnoči.

TORINO — V nedeljo se bo v Torinu zaključil osrednji praznik italijanskega komunističnega tiska. Ob tej priliki bo govoril tov. Togliatti.

OD TEDNA do tedna

PETEK, 5. septembra: Indijska vlada je odredila umik njenih čet s korejskega bojišča, ker nasprotuje ciljem in metodam Amerikancev; na tiskovni konferenci je gen. Van Fleet izjavil, da letalstvo ne bo moglo odločiti vojne v Koreji — *Na koncu* kongresa Trade Unionov so delegati enodušno izglasovali resolucijo, s katero zahtevajo, naj britanska vlada ponovno vzpostavi trgovinske odnose z Vzhodom — *Na konferenci* za mednarodni denarni sklad je ameriški minister Snyder predlagal zahodnim državam sprejem 7 točk, ki predvidevajo povišanje taks in znižanje stroškov za civilne potrebe.

SOBOTA, 6. septembra: Ameriški zračni gangsterji so v Koreji zverinsko bombardirali Hungnam in Pukčong; kitajski rdeči križ je pozval vse narode, naj prisilijo Amerikance, da nehajo zločinsko početje proti korejskim mestom — *Zahodne* velesile izjavljajo v odgovoru na sovjetsko noto glede avstrijskega vprašanja, da so pripravljene vključiti v «skrajšano pogodbo» štiri točke splošne pogodbe; o splošni mirovni pogodbi pa sploh ne razpravljajo — *Ameriški* gen. Collins je v Parizu izjavil, da bodo Amerikanci v primeru vojne uporabili v Evropi vse vrste atomskega orožja — *Zvedelo* se je, da vlada ZDA pritiska na ostali dve velesili, naj bi se zavrnili sovjetski predlogi glede Nemčije — *Angleško* letalo na reakcijski pogon je eksplodiralo v zraku na letališču Farnborough in ubilo 27 gledalcev:

NEDELJA, 7. septembra: Nagib je dal aretirati preko 70 visokih političnih osebnosti, sestavil novo vlado, medtem ko je ministrski predsednik Maher podal ostavko; egiptovske čete krožijo po cestah, da bi obvarovale nov državni udar; v Aleksandriji sta bila obešena delavca Mustafa Khamis in Mohamed el Bakri; oba sta se do poslednjega trenutka junaško obnašala — *Na sovjetsko-turški* meji so se začeli provokatorski turški manevri, katerim prisostvuje tudi «general kuge» Ridgway.

PONEDELJEK, 8. septembra: V Egiptu je Nagib dal aretirati še nekaj drugih političnih osebnosti; v novo vlado so bili imenovani samo nacionalisti — *Mosadek* je povabil v Iran bivšega nacističnega gospodarskega ministra Schachta, ki je že prispel v Teheran — *V Koreji* so v teku težki boji; ljudske čete so zavzele goro Kapitol.

TOREK, 9. septembra: Nagib je ukazal, naj se vse stranke reorganizirajo, ker bodo s nasprotnem primeru likvidirane; sprejet je bil tudi osnutek agrarne reforme, ki pa se ne dotika posestev agrarnih podjetij niti ne posestev verskih ustanov — *Angleški* list «Times» je objavil članek, v katerem pravi, da je sovjetski predlog za sprejem 14 držav v OZN «sprejemljiv» in žanje vedno večje simpatije — *90 potnikov* je utonilo v Donavi pri Beogradu ob potopu rečne ladje; samo 30 potnikov se je rešilo

SREDA, 10. septembra: Amerikanci so v Kožedu ubili 1 ujetnika; bivši poveljnik taborišča v Kožedu Boatner je izjavil, da Amerikanci imajo 150.000 ujetnikov in da z njimi kruto ravnajo — *Nagib* je prisilil tajnika Arabske lige Azzama, da je podal ostavko; prav tako je odredil kontrolo radia, tiska in predstav — *Na seji* italijanskega sveta partizanov miru je bil sprejet poziv vsem Italijanom, ki naj se mobilizirajo v pripravah za Kongres narodov za mir — *Do sedaj* je bilo ugotovljeno, da je vsled potopitve parnika «Niša» pri Beogradu umrlo 98 potnikov.

CETRTEK, 11. septembra: V Egiptu se nadaljujejo aretacije visokih osebnosti, ki so kompromitirane z bivšim kraljem Farukom; Nagib je izjavil, da sueški prekop pripada Egiptu. — *22. septembra* bo prispela v Bonn parlamentarna delegacija Nemške demokratične republike, ki bo predlagala bonnskemu parlamentu začetek pogajanj za združitev Nemčije. — *Vojni* zločinec Von Manteuffel je postal eden izmed voditeljev zahodnonemške liberalno - demokratične stranke.

NEHVALEŽNA NALOGA

Hreščeči možicelj, ki mu nobena ledena prha ne more ohladiti možganov, se je lotil zelo nehvaležnega posla: volka hoče spremeniti v nebogljenega janjčka. Zato je v sobotnem slovenskem «*Piccolu*» izpraznil zvrhano kupo svojega običajnega strupa Goebbelsovega kova proti Sovjetski zvezi da bi *dokazal* kako je važno za «*mir*» v Evropi, da se Jugoslavija oborožuje in poveže z grškimi in turškimi fašisti. «*Napadalnosti*» Sovjetske zveze pa je «*dokazal*» samo v besedah in pri tem pozabil seznaniti svoje maloštevilne bralce z zanimivimi «*miroljubnimi*» izjavami Eisenhowerja, Dullesa, Collinsa, z dejstvom da ZDA imajo 490 vojaških oporišč okrog Sovjetske zveze, ki pa si ni nikoli postavila vprašanje, da bi svoje čete poslala v Mehiko ali Kanado, da se ZDA vmešujejo v notranje zadeve Italije, Francije, Anglije, Jugoslavije, Grčije, Turcije in skoro vseh «*neodvisnih*» dežel zahodnega sveta, da imajo v teh deželah svoje vojaške misije in oddelke itd. itd. Titovski petičnik nam bo odgovoril, da je tudi to «*obramba*». Potemtakem je tudi Hitler imel prav, ko je v znaku «*obrambe*» pred «*židovsko-boljševiško*» nevarnostjo zasedel Avstrijo, Češkoslovaško, Poljsko, Jugoslavijo, Belgijo itd. In če danes da enemu pravico do take «*obrambe*», zakaj ne bi mogla Sovjetska zveza zasesti obrambna oporišča v Mehiki in Kanadi? Zdi se nam, da se je hreščeči možicelj spodrsnil kot osliček na ledu. Že dejstvo, da se hočeš «*braniti*» z okupacijo drugih dežel, dokazuje, da si napadalec. Možicelj pa brani napadalca in hoče braniti pakt med Titom, grškimi in turškimi fašisti, ker tako veli trenutna potreba. Da bi vsaj imel toliko poguma in se ne skrival za visokodonečimi besedami o «*obrambi miru*» v znamenju atomskih bomb, napalma in bakteriološkega orožja! Pri njemu pa bomo prav gotovo našli nekaj poguma v trenutku, ko si bodo jugoslovanski narodi zavihali rokave, in bo skušal «*dokazati*», da «*ni hotel...*».

ZRCALO

SPEKLO JIH JE

Titofašiste je speklo ker smo malce pogreli zadevico o nožu v hrbet grškim partizanom. Ker ne morejo dokazati, da ni bilo tako, skušajo ponovno povleči na dan «štorijo» o Markosu, ki pa je v tej zvezi pred časom podal izjavo, s katero je ožigosal titofašistične zločince in njihovo izdajstvo. Ako želijo «pogreti» *tudi to zadevico, jim bomo servirali izjavo. Najboljše pa je, da pridno molčijo, ker se iz zgodovine taki madeži ne morejo nikoli izbrati. Že samo dejstvo, da se poljubujejo z rablji Bellyannisa in tisočev grških patriotov, jih postavlja na sramotni oder.*

DA, PREDOBRO VEDO...

«*Il Popolo d'Italia*», oz. «*Borba*» 8. t.m. piše v neki polemiki z italijanskimi socialdemokrati: «*Delovni ljudje Italije vedo nekaj o demokraciji v Jugoslaviji...*» — Delovni ljudje Tržiča ne vedo samo «*nekaj*» o «*demokraciji*» v Jugoslaviji! Recimo rajši, da vedo «*mnogo*». Sli so v Jugoslavijo, prepričani, da bodo tam gradili socializem. Našli pa so «*demokracijo*» UDBe, Stare Gradiške, Grgur in Golega otoka, bosanskih rudnikov. Toliko vedo, da so v znaku «*titovske demokracije*» zapustili v Jugoslaviji Romeo Berso in na desetine znanih in neznanih tovarišev, ki so jih titovci ubili.

«MODROST» JE SPREGOVORILA

Tito ne zamudi nikoli prilike, da bi se razkozoval kot stara in oguljena koketka. Ne zamudi niti ene prilike, da bi nudil svetu priliko za zabavo ob njegovih gromovitih izjavah «a la Starace». *Skrbi pač za dobro voljo navadnih zemljanov. Zato pa govori na žekoči trak kot njegov prednik Hitler. V magalomaniji pa je sličen svojemu predniku Mussoliniju, ki se je večno razkazoval v mornariški, letalski, vojaški, jahalni, športni, plažni, «kmečki», «delavski» obleki itd. Tako je Tito prispel 10. t. m. na defile njegove mornarice v Splitu «v svečani admiralski uniformi», kot poročajo listi. Ne glede na to, kdaj je postal admiral, se vprašujemo, kako se more državnik tako neresno in koketno obnašati*

* * *

Da se ne bi izneveril svoji «*admiralski uniformi*» in okoliščinam, je Tito izjavil: «*Želel bi, da naše morje postane varno. Zato moramo ustvariti močno mornarico. Ne bomo se ustrašili skrajnih naporov, samo da ustvarimo tako mornarico*». — «*Navigare necesse est*», «*Mare Nostrum*» itd. Ce se ne motimo, tudi v tem ni originalen, saj je te besede izrekel nekdo drugi... Da, da, in ta je končal na trgu Loreto v Milanu. «*Skrajni napori*» pa naj bi po njegovem bili... «skrajno stiskanje pasu» s strani jugoslovanskih narodov. V tem pa ti ne bodo sledili, dragi pajac «vesti de festa».

MESEC ŠIRJENJA DEMOKRATIČNEGA TISKA

VELIKA MANIFESTACIJA ZA NAŠ TISK NA OSREDNJEM PRAZNIKU V ŠKEDNJU

Veličasten uspeh kljub neugodnemu vremenu - Pester športni in kulturni spored
Govori tov. Vidalija, Šiškoviča in Jaksetcha - Zanimiva razstava o ZSSR

V nedeljo popoldne in do pozne večerne ure je bilo v Skednju nenavadno živahno. Kljub neugodnemu vremenu, ki je že par nedelj precej nenaklonjeno nedeljskim veselicam našega tiska, se je zbrala v popoldanskih in večernih urah na osrednjem prazniku demokratičnega tiska ogromna množica ljudstva iz vseh mestnih predelov in središča samega. Tržaško slovensko in italijansko demokratično ljudstvo je hotelo s svojo množično prisotnostjo na tem veličastnem prazniku še enkrat izpričati in potrditi svojo zvestobo in solidarnost z našim tiskom. Da je imela ta vsakoletna pobuda kljub vremenskim neprilikam res lep uspeh, se je zahvaliti tudi zavednim in požrtvovalnim organizatorjem praznika, ki so znali lepo in z okusom pripraviti vse stojnice, kulturni in športni program ter druge točke, kar je lahko zadovoljilo vsakega, še tako izbirčnega obiskovalca. Lahko rečemo, da je bilo poskrbljeno za vse okuse in želje, od dobro založenih stojnic z jedačo in pijačo ter domačimi slaščicami pa do raznih šaljivih iger. Za kulturni del so poskrbeli solisti kompleksa «Kraljič» in domači pevski zbor ter godba Rinaldi, za šport ZDTV z zanimivo in vse skozi napeto kolesarsko tekmo, ki je privabila veliko gledalcev. Izredno zanimanje je zbudila tudi lepa razstava slik o življenju v Sovjetski zvezi kakor tudi s posrečenim okusom opremljen stand demokratičnega tiska in knjige. Veliko pozornost je vzbudila pobuda uredniških kolektivov «Dela», «Lavoratora» in tržaške izdaje «Unità», ki predstavlja za slične praznike novost. Za to priliko so se vsa tri uredništva preselila v Skedenj, kjer sta bila izdana v teku praznika dva izredna veselična biltena, kar je vzbudilo med obiskovalci še posebno zanimanje in povpraševanje po izdajah, ki so bile kaj kmalu razprodane.

Praznik se je vršil v kino dvorani, dveh zunanjih prostorih in na drsališču. Kljub obsežnosti pa so bili vsi prostori o večera zasedeni do zadnjega kotička. Po pestrem kulturnem sporedu, ki se je vršil istočasno v dvorani in na drsališču, so bili priložnostni govori tov. Siškoviča in Jaksetcha. Predsedoval je tov. Vidali, ki se je dotaknil prvega «meseca tiska», ko je gen. Airey prepovedal za 30 dni prihod milanske «Unità» v Trstu. S svojim ukrepom pa je dosegel ravno obratno, ker je v bistvu ta nedemokratični postopek mobiliziral okrog našega tiska še večje število prebivalstva. Tov. Sišković je v svojem govoru poudaril važnost širjenja, čitanja in podpore našega tiska, kar pa ne sme veljati samo za dobo «meseca tiska». Prešel je nato k izčrpnemu obravnavanju perečega vprašanja našega Ozemlja ter pri tem ožigosal nove poskuse imperialistov in njihovih hlapcev za razkosanje STO. Sledil mu je tov. Jaksetich, ki je doprinesel celo vrsto dokazov o hlapčevski vlogi buržoaznega tiska, ki je vdinjan kapitalu proti interesom in težnjam delovnega ljudstva. Za tržaške razmere velja to za ves demokristjanski, titovski in takozvani indipendentistični tisk, ki podžiga narodnostno mržnjo in sovraštvo. Prikazal je obenem kako se naš tisk bori za mir in napredek vsega človeštva, kar nam mora služiti kot vzpodbuda, da ga stalno širimo in vsestransko podpiramo. V zaključku je tov. Vidali še enkrat podčrtal nevarnost, ki preti našemu Ozemlju v zvezi s pospešenimi koraki za njegovo razkosanje med Titom, De Gasperijem in imperialisti, ki hočejo na ta način odstraniti še zadnjo oviro, ki jim preprečuje uresničitev vojnohujskaških naklepov proti SZ in deželam socializma. Zaradi tega se moramo še odločneje boriti za ustanovitev STO. V tej borbi nam je ob strani SZ, ki se s svojo borbo za mir, bori istočasno za nas. Njena iskrena volja po miru je najboljše razvidna iz mogočnih ustvaritev v delavnicah komunizma. Ta volja bo prišla nedvomno do izraza tudi na prihodnjem kongresu KP ZSSR, na katerem ne bodo razpravljali o atomskih bombah, marveč o miroljubnih delih.

Okrog 21. ure je bilo v kinodvorani še posebno živahno. Mladina je z nestrpnostjo pričakovala izvolitev «Miss Vie

(Nadaljevanje na IV. strani)

15-letna Eliana Kroknje, ki je bila na nedeljskem osrednjem prazniku tiska proglašena «Miss Vie Nuove»

Kako postanem dober komunist

Kdor hoče v resnici izboljšati svojo izobrazbo in svojo vzgojo tako, kot pravi komunist, se ne zavzema za svoj oseben položaj, ne za svojo veljavnost v partijskih vrstah; niti se ne smatra za novega Marksa ali Lenina in niti ne zahteva, da bi ga kdor koli že spoštoval in upošteval. Vsega tega ne zahteva za to, ker se zaveda, da bi tako zadržanje in take zahteve pomenile izdajstvo nad socialistično stvarjo. Toda prav zato, ker vsega tega ne zahteva — kljub temu, da je vreden i spoštovanja i upoštevanja — in ker ima posebne sposobnosti v revolucionarni borbi, zasluži vse spoštovanje in zaupanje s strani tovarišev.

Prav gotovo ni lahka stvar postati dober komunist. Za to so predvsem potrebne odločna, klena volja in vztrajnost v trdi borbi za stvar proletariata, vztrajnost in marljivost pri študiranju marksizma in leninizma ter sprovajanja teoretičnih naukov v prakso in to v teku najrazličnejših borb

Kot člani Partije imamo vsi komunisti neko določeno, splošno vzgojo. Toda med posameznimi člani partije vladajo velike razlike, kar se tiče ideološke ravni, politične zavesti in zrelosti, dela, kulturne stopnje, izkušenj v borbah in socialnega izvora. Zato sta poleg naše splošne vzgoje in splošnega znanja nujno potrebna še posebna vzgoja

* * *

Naše izobraževanje in naša vzgoja ne smeta biti ločena od revolucionarne prakse. Zato se moramo pri študiju ozirati na pretekle izkušnje revolucionarnega gibanja in istočasno na izkušnje sedanje revolucionarne prakse; na razmere v svetu in doma ter na okoliščine, v katerih živimo in v katerih delamo. Teorija mora biti tesno združena s prakso! Med tem, ko se trudimo za to, da čim bolje spoznamo in si osvojimo duh in metode marksizma in leninizma, se moramo prav tako potruditi tudi za to, da i duh, i metode konkretno združimo v praktični revolucionarni praksi.

Zato moramo z veliko pozornostjo poslušati mnenja in kritike tovarišev in širokih ljudskih množic ter preučevati praktične naloge naše borbe in našega dela, kar pomeni: poiskati in izslediti pravo orientacijo v našem delovanju, popraviti dosedanje napake in odstraniti vse pomanjkljivosti.

Istočasno se moramo truditi tudi za to, da na podlagi novih, dobro preučenih izkušenj izpopolnimo, obogatimo in razvijemo določene zaključke marksizma in leninizma. Vse to pomeni uresničevati vesoljno resnico marksizma in leninizma s konkretno revolucionarno prakso.

Žepe si polnijo

Ravnatelji in drugi titovski voditelji podjetij ne pomagajo le ameriškim monopolistom, ki ropajo jugoslovansko deželo in izkoriščajo ljudstvo, marveč si tudi sami polnijo žepe na škodo delavcev. Ravnatelji podjetij si poleg redne plače od 20 do 30 tisoč din lastijo pravico do znatnega dela «ravnateljskega sklada», ki so ga baje ustanovili za «nagraditev» delavcev, ali pa drugih izrednih skladov. «Deli» teh skladov, ki jih ravnatelji in voditelji spravijo v žep, znašajo 30 in več tisoč din na mesec. N.pr. ravnatelj podjetja za gradben material v Skopju si mesečno prisvaja iz «ravnateljskega sklada» po 32.000 din, šef skladišča po 26.000, ostali voditelji podjetja pa po 19.000, 17.000 in 14.000 din. Na ta način plače ravnatelja in njegovih pomočnikov znašajo po 50 do 60.000 din na mesec, t.j. 10 do 15 krat več kot povprečna plača delavcev.

Anglo-Amerikanci pomagajo Udbi

Iz avstrijskega dela Stajerske poročajo, da avstrijske oblasti morajo izročiti vsakega jugoslovanskega begunca točkam FSS, kjer ga okupacijski oficirji izprašujejo. Ako ugotovijo, da je begunec zbežal iz Jugoslavije zaradi svojega antifašističnega mišljenja, ga takoj odvedejo na mejo in izročijo titofašističnim obmejnim stražam. Vsak si lahko predstavlja, kaj se potem zgodi z beguncem, ki je morda v dobri veri mislil, da si bo pri Anglo-amerikancih poiskal zatočišče pred titovskim terorjem. Avstrijski carinski funkcionarji so izjavili, da so zahodne okupacijske oblasti v Avstriji začele izročati begunce UDBi celo pri belem dnevu. V zadnjih štirinajstih dneh — vedno po izjavah avstrijskih carinskih funkcionarjev — je bilo izročenih UDBi 7 jugoslovanskih antifašistov, ki so pribežali v Avstrijo.

Sprehod po podeželju

ŠEMPOLAJ

Mnogo se je že govorilo in pisalo o tem, kako je v Sempolaju nujno potrebno zgraditi novo šolsko poslopje. Na merodajnih mestih so nam celo zatrjevali, da je denar za gradnjo novega poslopja že nakazan in da se bo v kratkem pričelo z deli. Vendar pa so bile vse to le gole obljube in nič drugega. Prebivalci Sempolaja, Prečnika, Trnovce in Praprota se morajo še nadalje zadovoliti s prostori, v katerih je sedaj nastanjena šola. Da o odpretju novega otroškega vrtca sploh ne govorimo. Mnenja smo, da je prav gotovo mnogo bolj potrebna nova šola v naši vasi, nego v Nabrežini, kjer jo že gradijo.

Kaj pravi sedanja občinska uprava v Nabrežini, še koliko časa bomo morali čakati, predno bodo uresničene naše upravičene zahteve?!

GROČANA

Še pred volitvami je neko tržaško gradbeno podjetje sklenilo na merodajnem mestu pogodbo za zgraditev vodovoda za vasi Gročano, Pesek in Drago. Ko smo izvedeli za ta veseli dogodek, smo bili prepričani, da bomo že v teku tega leta imeli vodovod izgotovljen in da bomo tako enkrat za vselej rešeni pereče skrbi, ki nas tare že toliko časa. Kot izgleda pa je bilo naše veselje prenagljeno. Od tedaj je namreč minilo že nekaj mesecev in do danes niso pričeli niti s pripravljalnimi deli

Kot običajno nas je tudi letos suša silno prizadela, saj smo bili v glavnem odvisni le od vode, ki nam jo je občina preskrbela. Seveda je zaradi tega, poleg ljudi trpela tudi živina.

Kot smo slišali praviti, niso do danes še pričeli z deli zato, ker je moralo podjetje najprej naročiti cevi v neki livarni v Italiji. Toda zaradi velikega povpraševanja in pomanjkanja surovin mora čakati celih šest mesecev predno bo izgotovljeno naročilo.

Vendar pa obsojamo vsako nadaljnje zavlačevanje. Podjetje bi medtem, ko čaka na naročene cevi, lahko pripravilo vse potrebno. Lahko bi pričelo s kopanjem jarkov. S tem bi ne le pospešilo dela, temveč bi tudi priskočilo na pomoč številnim brezposelnim občanom, ki si morajo sicer iskati dela drugje.

V zadnjem času se mnogo govori o barantanju z našo zemljo. Tito kar grabežljivo sega s svojimi okr. avljenimi rokami proti nam, želeč nas podjarmiti. Morda pa je tudi to eden izmed vzrokov, da se še ni pričelo z deli za napeljavo vodovoda?

Ko je bil gornji dopis že v tisku smo izvedeli, da so pričeli z gradbenimi deli. Želeti je torej, da bi dela čim hitreje potekala in da bi prebivalci Gročane, Peska in Drage imeli vodovod izgotovljen do prihodnje spomladi.

Pripominjamo, da je gornja kritika umestna, četudi je podjetje v zadnjem času pričelo z deli. Tudi mi smo mnenja, da bi med tem, ker je že treba čakati na izgotovitev cevi, lahko kopali jarke in pripravili vse potrebno za čimprejšnjo postavitev vodovoda.

DRAGA

Kot slišimo, bodo v kratkem pričeli s popravljalnimi deli na cesti, ki vodi iz naše vasi proti Bazovici. To je popolnoma prav, saj je cesta na več krajih zelo potrebna popravila. Pravijo tudi, da jo bodo ponekod nekoliko razširili. Sicer nismo proti razširitvi, a vendar se nam zdi, da bodo to storili ne zaradi naših potreb in zahtev, temveč zaradi tega, da bodo laže vozili tanki in druga vojaška vozila.

Ker smo že omenili tanke in vojaška vozila, naj povemo tudi to, da je občinska uprava v Dolini pred nedavnim potrosila precej denarja, menda 2 milijona lir za popravilo omenjene ceste. Ce bi jo rabili samo mi, odn. če bi služila samo za naše potrebe, bi prav gotovo še ne bila v takem stanju, kot je danes. Toda kot po drugih krajih, tako tudi pri nas rušijo ceste predvsem številna vojaška vozila, ki dan za dnem krožijo okrog nas. Posebno kvarijo jih seveda tanki.

Skrajni čas je, da bi temu bilo konec in da bi živeli in delali v miru!

Izvedeli smo, da so nekateri vaščani izrazili željo, naj bi občinska uprava v Dolini poskrbela tudi za asfaltiranje ceste, o kateri pišemo na gornjem mestu. Zelji je zaenkrat nemogoče ugoditi; kajti občinska uprava nima dovolj denarja na razpolago. Mesto par milijonov lir, kolikor jih je pač nujno potrebno za popravilo ceste, bi jih za asfaltiranje morala potrositi vsaj štirikrat toliko. In teh nima na razpolago. Zato naj se vaščani iz Drage za sedaj zadovoljijo z dobrim popravilom in uravnanjem ceste.

OBOROŽITEV ZAHODNE NEMČIJE RESNO OGROŽA SLOVANSKE DRŽAVE

Narodi Evrope nočejo obnovitve nemškega militarizma

Edinole na podlagi sovjetskih predlogov se lahko reši nemško vprašanje in ustanovi enotna Nemčija

Vse to potrjuje aktualnost kakarakterizacije vojne zveze imperialistov ZDA, Anglije in Francije z zahodnonemškimi revansisti, ki jo je vsebovala nota sovjetske vlade 24. 5. 1952. «Vse to dokazuje — je pravila nota — da v sedanjem času nastaja zveza med revanšističnimi vodilnimi no atlantsko grupacijo držav. Ta krogi Zahodne Nemčije in severzveza lahko temelji le na dogovorjeni podpori revanšističnim stremljenjem Adenaurjeve bonnske vlade v okviru priprav za začetek nove vojne v Evropi.

Nastopi sovjetske vlade so razjasnili položaj in vsi miroljubni narodi Evrope so se oprijeli predlogov, ki jih vsebujejo sovjetske note tega leta. Sovjetska vlada je iz stališča interesov miru v Evropi in v svetu in prav tako interesov nemškega naroda predložila načrt za mirovno pogodbo z Nemčijo, ki omogoča ustanovitev enotne, neodvisne, demokratične in miroljubne Nemčije v centru Evrope. V tem načrtu se predlaga obnova Nemčije kot enotne države: umik vseh okupacijskih oboroženih sil v teku enega leta po podpisu mirovne pogodbe; nuditi nemškemu narodu demokratične pravice; zagotoviti svobodno delovanje demokratičnim strankam in organizacijam; onemogočiti delovanje organizacijam, ki so sovražne demokraciji in naporom za ohranitev miru; prepovedati pristopitev Nemčije v kakršno koli koalicijo ali vojaško zvezo, naperjeno proti državam, ki so sodelovale v vojni proti Nemčiji; neomejen razvoj nemškega mirnodobskega gospodarstva in zunanje trgovine; dovoliti Nemčiji organizacijo oboroženih sil, ki bi služile obrambi dežele.

Ti predlogi, kot lahko sodi vsak nepristranski človek, izhajajoči iz predpostavke okrepitve miru, kažejo edino pravilno pot, ki vodi k ustanovitvi enotne, neodvisne, demokratične in miroljubne Nemčije. "

Stevilni pozitivni in navdušeni odmevi na te napore sovjetske vlade izven sovjetskih meja potrjujejo ogromen pomen sovjetskih predlogov glede nemškega vprašanja kot prispevek k okrepitvi miru in sodelovanja med narodi. Vsi miroljubni narodi, med temi tudi nemški narod so pozdravili predloge Sovjetske zveze kot rešitev, ki odgovarja njihovim lastnim interesom.

Predlogi Sovjetskezveze glede nemškega vprašanja so prav posebno važni za Poljsko in Češkoslovaško, ki sta sosedni državi Nemčije in imata ves interes, da z njo uredita svoje odnose na podlagi vzajemnega prijateljskega sodelovanja. Prav tako imata interes, da Nemčija postane miroljubna in demokratična država, ker jih revanšizem in militarizem, podprt od zahodnih velesil, ogroža.

Edino Sovjetska zveza je s svojo premočrtno politiko sprovedla v prakso potsdamske sklepe. Zato so ji hvaležni vsi sosedni narodi, ki so poskusili napad nemškega militarizma. V Nemški demokratični republiki se je izvršila demokratizacija, fašizem in revanšizem sta bila izkoreninjena, politika miru in sodelovanja z vsemi narodi je postala zakon, na katerem sloni zunanja politika te mlade države. Prav tako so meje NDR s Poljsko in Češkoslovaško postale meje miru in sodelovanja.

Nemška demokratična republika vodi politiko prijateljskega sodelovanja s sosednimi slovanskimi narodi in v prvi vrsti s poljskim in češkoslovaškim ljudstvom. O tem pričajo razne trgovinske, gospodarske, kulturne pogodbe, ki so jih te države podpisale v tem zadnjem času. To sodelovanje nemškega naroda s slovanskimi narodi je v interesu miru in kulturnega razvoja vseh narodov Evrope. Taki odnosi bi morali vezati vse evropske narode, kar bi odločilno pripomoglo k odstranitvi vojne nevarnosti in začetku dobe mirnega in bratskega sodelovanja po vsem svetu.

Borba za podpis nemške mirovne pogodbe, za združitev Nemčije je borba za mir in sodelovanje v Evropi. Prav zato vsi narodi Evrope podpirajo nemški narod v njegovih naporih za dosego teh dveh ciljev, ki sta življenjske važnosti. Prav zato je tov. Stalin v svoji zgodovinski poslanici Wilhelmu Piecku in Ottu Grotewohlu napisal: «Ne smete dvomiti, da, hodeč po tej poti in ojačujoč stvar miru, vam bodo vsi narodi sveta prožili veliko in aktivno pomoč, prav posebno pa vam bodo pomagali ameriški, angleški, francoški, poljski, češkosolvaški, mo o sovjetskemu ljudstvu». italijanski narod, da ne govori-

Prav zato vsi narodi Evrope podpirajo stališče sovjetske vlade v zvezi z nemškim vprašanjem, ker vedo, da samo tako bo lahko rešeno na način, ki bo zadostil njihovim željam in interesom.

Ponovna oborožitev Zahodne Nemčije predstavlja nevarnost za mir v Evropi, predstavlja resno nevarnost za slovanske narode, ki nočejo več biti predmet napada nemških revanšistov in militaristov. V tej borbi za podpis mirovne pogodbe z enotno, demokratično, demilitarizirano, miroljubno Nemčijo so slovanski narodi najbolj interesirani. Zato pa so tisti, ki se najbolj zavzemajo za onemogočitev peklenskih načrtov zahodnih imperialistov in njihovih zahodnonemških revanšističnih hlapcev.

V. KUDRJAVCEV

KONEC

Na osrednjem prazniku tiska v Skednju

ZA VSAKEGA NEKAJ...

Pohitite že vendar, gospodična! («Quick», München)

«Ali res uživate mnogo rib?» («Neue Illustrierte», Köln)

Vojaška napadalna zveza med jugoslovanskimi, grškimi in turškimi fašisti, zaključena pod pokroviteljstvom generala «kuge» Ridgwaya, resno ogroža mir na Balkanu. (Iz listov)

Balkanska čreda ameriških vojnih hujskačev (Iz lista «Za trajen mir») («Nova Borba»)

TITOVI «KLJUCNI» OBJEKTI

Dogodivščine psička Flika

V GORIŠKI DELO POKRAJINI

UREDNIŠTVO IN UPRAVA GORIŠKE IZDAJE «DELA» GORICA, ULICA XXIV. MAGGIO ŠTEV. 18, PRVO NADSTROPJE, TELEFONSKA ŠTEV. 666.

Vlada se mora pobrigati za problem krminsko-gradiščanskega polja

GORICA — Vprašanje bonifikacije krminsko-gradiščanskega polja se posebno v zadnjem času ponovno in z vso ostrino postavlja v ospredje javnega življenja v goriški pokrajini. Po številnih odpustih, ki se vršijo v raznih goriških industrijskih objektih, je število brezposelnih iz dneva v dan večje. Na žalost ni nikakih izgledov, da bi se sedanje stanje izboljšalo. Prav zarad tega je problem bonifikacije tem bolj nujen, ker bi začetek del za bonifikacijo obširne površine vsaj deloma olajšal sedanje kritično stanje delovne sile naše pokrajine. Pri navedenih delih bi namreč lahko našlo zaposlitev najmanj 2.000 delavcev in to za dobo dveh let. Z namakanjem 8.500 hektarjev površine bi se istočasno zvišal pokrajinski čisti dohodek za pol milijarde lir na leto. Vsak hektar bonificirane zemlje bi doprinesel letni dohodek v znesku 50.000 lir.

Naraščanje brezposelnosti, znižanje delovnega urnika v raznih tovarnah in podjetjih povzroča padec kupne moči delavskih plač. Ta padec pa ima svoje neizbežne posledice pri malih trgovcih, obrtnikih itd.,

Zaradi tega je problem krminsko - gradiščanskega polja velike važnosti tudi za druge sloje prebivalstva naše pokrajine. Dejstvo je, da so se za njegovo rešitev zavzeli še pred meseci razni občinski sveti, kakor tudi pokrajinski svet. Tako imamo resolucijo z zahtevo za začetek navedenih del, ki jo je izglasoval 28. junija t. l. občinski svet v Fari, dočim je bila sprejeta slična resolucija dne 8. julija v goriškem občinskem svetu ter 17. julija v Krminu. Tudi župani občin, ki pridejo v poštev pri bonifikaciji so podpisali dne 12. julija resolucijo, naslovljeno na italijansko vlado, v kateri poudarjajo nujno potrebo takojšnje ugodne rešitve tega vprašanja. Zahtevam so se pridružile tudi vse sindikalne organizacije in med prvimi Delavska zbornica, i

Vsi dosedanji koraki oblasti in organizacij pa niso našli pri vladi v Rimu tistega odziva, ki bi lahko privedel do končne rešitve perečega problema. Podjetje SELVEG noče namreč začeti z deli, ki bi mu pripadala in o katerihd je odvisen začetek drugih del, za katere mora skrbeti zadevni konzorcij za bonifikacijo, kljub temu da je konzorcij zagotovil svoj prispevek v znesku 500 milijonov lir.

Od svoje strani pa se vlada ni nikdar resno pobrigala, da bi prisilila to monopolistično podjetje na spoštovanje prevzetih obveznosti. Mesto da bi se v Rimu nekaj ukrenilo za rešitev tega vprašanja, so se v zadnjem času pojavile na krminsko - gradiščanskem polju table z napisi v petih jezikih, ki opozarjajo, da je prepovedano slikati. Ni dvoma, da je to posledica atlantske politike De Gasperijeve hlapčevske vlade.

Zaradi tega je nujno potrebno, da se v zaščito splošnih koristi naše pokrajine, združijo vse sile, ki naj z odločnejšo akcijo izsilijo začetek del za bonificiranje krmisko - gradiščanskega polja. In prav v tem pogledu so se sindikalne organizacije dogovorile za splošno stavko v conah Gorice, Gradiške in Krmina, ki naj traja dve uri. Dan stavke, ki bo med 22. in 29. t. m. pa ni bil še določen. Ta stavka pa se ne bo omejila samo na podjetja in tovarne, marveč mora zajeti tudi vse ostale produktivne sile in trgovske komplekse. Ni dvoma, da je od enotnosti in odločnosti te akcije v veliki meri odvisna dokočno rešitev vprašanja, ki je življenjske važnosti za vso našo pokrajino.

KAKŠNO JE STANJE NAŠE DELOVNE SILE

Potrebna je enotna akcija za rešitev splošne krize

GORICA — V tem tednu se je sestala izvršna komisija goriške in pokrajinske Delavske zbornice, ki je podrobno preučila današnji sindikalni položaj. Obravnavala so se vprašanja znižanja delovnega urnika v raznih industrijskih kompleksih, odpustov delavcev v tovarnah, kakor tudi odpustov v tovarni opek in gradbenih podjetjih zaradi zaključka sezonskih del.

Več tisoč delavcev in delavk se nahaja v zelo težkem gospodarskem položaju, kar ima svoje neizbežne posledice pri splošnem gospodarstvu naše pokrajine. Iz bežnega pregleda današnjega stanja delovne sile v nekaterih tovarnah in podjetjih si lahko vsakdo ustvari jasno sliko naraščajoče krize. Vzemimo kot primer tovarno SAFOG v Gorici, kjer dela vseh 150 delavcev, zaposlenih v montažnem oddelku, samo 24 ur na teden. V ostalih oddelkih delajo 40 ur tedensko. V predilnici so odstavili z dela za nedoločeno dobo 602 delavki. Nadaljnjih 100 delavk je že prejelo obvestilo o začasni odstavitvi. V predilnici v Ronkah se nahaja v istem položaju 192 delavk. V tovarni Solway v Tržiču so zaprli enega izmed najvažnejših oddelkov proizvodnje. 450 delavcem pa so znižali tedenski delovni urnik od 44 na 40 ur. Delavnica Passero v Tržiču je štela pred enim letom 150 delavcev. Sedaj je zaposlenih skupno 100 delavcev in delavk, vštevši delovodje in uradnike. V lesnem podjetju Ercoli v Gorici je bilo zaposlenih pred 3 meseci 65 delavcev, sedaj jih je še 23. Livarsko podjetje Prinčič v Gorici je zaposlilo 1948. leta 40 delavcev in 4 uradnike. Danes je zaposlenih samo še 17 delavcev in 3 uradniki.

Ni dvoma, da je to stanje posledica politike vojne, ki jo vodi klerikalna vlada, docela vdinjana pogubonosni atlantski skupnosti.

Zaradi tega je DZ sklenila, da povzame v zaščito delovne sile široko sindikalno akcijo in je v ta namen pozvala ostale sindikalne organizacije, naj se doseže sporazum o enotnem nastopu.

"Mesec tiska„

V okviru «Meseca tiska» bodo v nedeljo 14. t. m. v goriški pokrajini tri krajevne veselice.

V Krminu je v načrtu pester program praznika tiska, ki bo trajal tri dni. Veselica bo v kraju «Foro Boario». V Tržiču bo sekcijski praznik tiska v kraju S. Polo. Druga veselica bo v gostilni «Al Gira», ki se nahaja med Pevmo in Gorico, kjer bo prišlo ponovno do izraza nerazdružljivo bratstvo in prijateljstvo med slovenskim in italijanskim prebivalstvom.

Ljudska prosveta

V Pevmi: ob priliki praznika tiska v Pevmi bo jutri, v nedeljo 14. t. m. med drugim sporedom gostovalo tudi PD «Ivan Vojko» s Proseka-Kontovela. Ono bo nastopilo s spevoigro «Veseček narodnih» in s pevskim oktetom.

V Sovodnjah: drugo nedeljo 21. t. m. bo PD «Ivan Vojko» s Proseka-Kontovela ob priliki praznika tiska v Sovodnjah. Nastopili bodo s Cehovim «Snubačem», spevoigro «Veseček narodnih» in z že dobro znanim pevskim oktetom.

Proslava 8. septembra v Doberdobu

DOBERDOB — Partizanske slavje, ki ga je v nedeljo organizirala krajevna sekcija ANPI «Jože Srebrnič», je imelo nadvse zadovoljiv uspeh. V prvih popoldanskih urah je bila svečana proslava zgodovinske obletnice 8. septembra. Sledila je otvoritev novega sedeža krajevne sekcije ANPI. Garibaldinci so položili na spomenik slovenskih partizanov lep venec v počastitev spomina naših padlih borcev. Sveto... kriški pevski zbor je zapel pri spomeniku žalostinko. Pomen 8. septembra so osvetlili partizanski borci tov. Zvonko, Sasso in Ettore, ki so še posebno podčrtali bratstvo med Slovenci in Italijani, skovano v najtežjih dneh slavne osvobodilne borbe.

Pri kulturnem sporedu so sodelovali pevski zbor iz Križa in balet P.D. «Zorutti» iz Gradišča, ki sta žela s svojim pestrim programom navdušeno odobravanje vseh prisotnih. Dobro je bila obiskana tudi razstava o Sovjetski zvezi, o zločinih povzročenih z bakteriološki vojni na Koreji kakor tudi razstava ANPI.

Nova Huta je zrasla na ravnini pri Krakovu

Varšava je že popolnoma obnovljena - Ob koncu vojnih operacij je štela le 112.000 prebivalcev, sedaj pa jih ima že 800.000 - Na koncu šestletnega načrta bo Poljska ena izmed najbolj industrijskih držav na svetu

sem občudoval obnovlje- Varšavo, popolnoma novo o Novo Huto pri Krakovu, kanske korake, ki jih je ko ljudstvo napravilo na področjih v tem povojnem bju, mi je belgijski po- e, ki se je peljal z menoj je prav tako ogledoval ke čudeže, dejal: «Vi ob- ijete vse, kar vidite, ker erjate poljsko stvarnost em tem, kar imate v Trstu. pa primerjam današnjo ko stvarnost z razmerami, vladale v tej deželi leta , ko sem prav tako obi- iste kraje, po katerih ho- danes. Zato je moje ob- vanje temvečje in tem lje».

res, pravili so mi, kakšna la Poljska takoj po koncu e svetovne vojne. Varšava ksistirala. Nacisti so v svo- zverinskem besu zaradi jega konca njihovega po- po Evropi minirali vso ko prestolnico, jo načrtno ili, sestrelili nove in stare e, nove in stare hiše, ve, in šole, bolnice in to- e, teatre in kinematografe, ava je bila morje ruševin, da so nekateri začeli že o misliti, da se je ne spla- bnoviti in da bi jo bilo e zgraditi na drugem me- kjer bi bilo manj dela.

uga mesta niso nič druga- gledala. Razlika je bila le n, da so bila manjša in da meri z Varšavo niso pred- ljala morja ruševin, mar- le jezera» — če lahko ta- ečemo — ruševin. V istem ju so bila prometna sred- kanali, železnice, mostovi, vasi, polja, posamezne Nacisti so zapustili za se- same ruševine, ker so ho- da bi se z njimi pogreznil ves ostali svet.

ršava je vstala iz ruševin: prenovljena je. Zato se nič udim besedam belgijskega anca, ki mi je opisoval, no je bilo to mesto 1947 akšno je njegovo začu- e danes, ki vidi, da v Var- ni niti sledu o ruševinah zdejanju.

aj samo navedem, da je ava pred vojno imela ,000 prebivadcev. Ob osvo- vi jih je imela le 112.000, es pa jih ima že 800.000.

e se pelješ po Vršavi s vajem, avtobusom ali tro- usom ne boš opazil druge- a dolge, ravne, široke uli- ki jih objemata dve vrsti h, modernih, okusno zgra- h hiš. Kamor se ozreš, ne kot nove hiše, marmor- palače, Trgi so prostrani in urejeni. Zelo pogostoma naš vrtove, parke, samo nje.

kilometrov od Krakova je 1945 prostrana ravnina, je še nosila sledove tankov opovskih izstrelkov. Danes tem kraju stoji novo mesto; os poljskega delovnega stva. Novo mesto se ime- e Nova Huta in ima že se- 45.000 prebivalcev. Do pri- jega leta bo že štelo 120 ljudi. 2 kilometra izven ega mesta pa se gradi indu- ski kombinat, ki že zapo- e prebivalce Nove Hute. velikih tovarn je že zgra- n že dela s polno paro za lnitev nalog šestletnega go- darskega načrta. Mesto je jeno po najnovejših teh- nih principih. Razdeljeno je štiri okraje, ki pa so eden drugega popolnoma avto- mni, ker imajo svoje teatre, ematografe, knjigarne, am- ante, bolnice, šole, otroške e, centralo za centralno javo, parke, vrte, proda- e, itd.

tudi to ni vse, kar je no- a na Poljskem. V vsakem stu se gradijo nova poslopja, e tovarne. Po deželi bren- o novi traktorji, kombajni, jih izdelujejo na Poljskem pa jih dobivajo iz Sovjet- zveze. Poljski kmetje imajo e nove hišice, se združujejo kmetijske zadruge, delajo novimi naprednimi meto- obdelovanja zemlje.

hov šestletni načrt predvi- v industriji velikanski na- dek. Leta 1955. bo Poljska izmed najbolj industrijsko vitih dežel v Evropi in med mi na svetu. Naj omenimo da bo 1955 industrija pri- la 158,3% več kot 1949, edelstvo pa 63% več kot Samo v prvem letu, t. j. je poljsko delovno ljud- izpolnilo celotni načrt v manj kot šestih mesecih. Na koncu šestletnega načrta bo Poljska imela štirikrat več industrije kot pred vojno. Samo brodovja bo do takrat zgradila 575.000 ton. Z 1955 bo proizvajala 4,6 milijonov ton jekla na leto, t. j. 185 kg na vsakega prebivalca. Proizvajala bo 100 milijonov ton premoga, t. j. 3,7 ton na vsakega prebivalca, kar pomeni več kot v ZDA, kjer odpadeta 2,9 ton na vsakega prebivalca 9,3 milijard kilovatov elektrike t. j. 715 kilovatov na vsakega prebivalca; 3,5 krat več kemičnih izdelkov, 183 kg cementa na vsakega prebivalca; 3,7 milijard opek; 3 milijone železa in bo imela 35 novih rudnikov železa; bakra 3,2 milijone ton; 394.000 ton petroleja; 414.000 ton celuloze itd.

To so številke, ki jih prav gotovo ne more navajati Titova tolpa, ki je spremenila Jugoslavijo v kolonijo imperialistov. To so številke, ki jih more navajati malokatera od najbolj razvitih kapitalističnih dežel na svetu. Pomislimo, da je to le delček socialističnega tabora, t. j. dežela, ki ima 27 milijonov prebivalcev.

L. M.

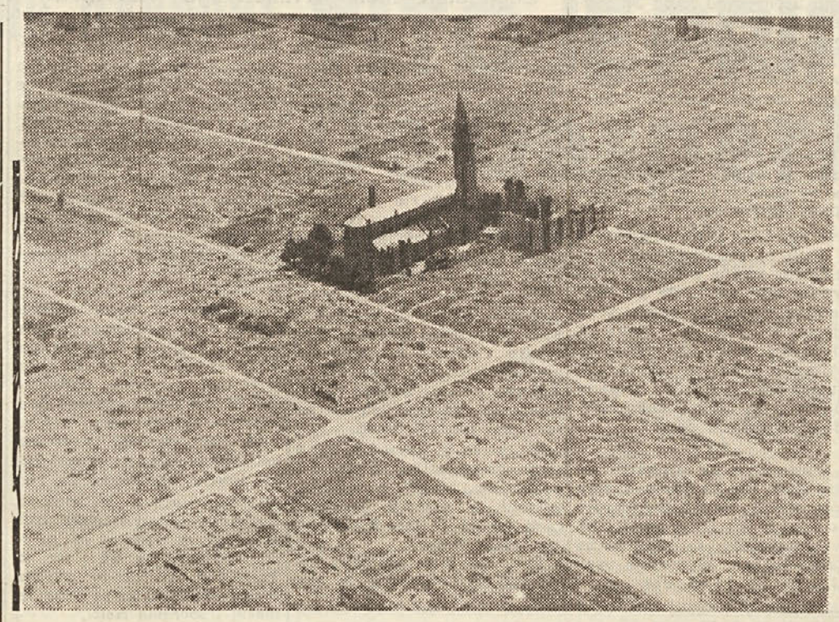

Žalosten je bil pogled ob koncu druge svetovne vojne na ruševine poljske prestolnice Varšave, ki so jo nacistične horde popolnoma razdejale

ruševinah starega do tal porušenega mesta, se ponosno danes dviga nova in lepša Varšava

ČLANEK RAVNATELJA SLOV. INSTITUTA AKAD. ZNANOSTI Z.S.S.R.

EVROPA V TRETJEM tisočletju pred našim štetjem

V delih nekaterih zgodovinarjev in arheologov se je izražalo mnenje, da so staroslovanska plemena srednjega Podneprovja in Podnestrovja medtem ko skitska država ni predstavljala niti začetka slovanske države. Pogrešnost tega mnenja, ki v znatni meri temelji na Marovih «teorijah», je bila že dolgo očividna. Gre za to, da predniki Slovanov v srednjem Podnjeprovju in Podnjestrovju so morda bila neka tera plemena severo-zahodnih Skitov; morda so to bili od Herodota omenjeni Nervi in prav tako nekatera od plemen, ki se prikrivajo pod splošnimi imeni Skitov-oračev in Skitov — poljedelcev.

Prav tako že okrog II. stoletja pred štetjem vzhaja staroslovanska «pševorska» kultura na Visli in Odri. V delih poljiških in češkoslovaških arheologov je dokazano, da je bila kultura lužiških plemen na tem področju predhodnica «pševorske kulture». Lužiška plemena, ki so se pojavila na koncu drugega tisočletja pred našim štetjem, smatramo kot starejše Slovane ali Praslovane.

Končno, če se ozremo na severnejše pokrajine vzhodne Evrope, ki so svoječasno pripadale Dregovičem, Vjatičem, Radimičem, Krivičem in novgorodskim Slovenom, se izkazuje, da so v prvem tisočletju pred našim štetjem in v začetku našega štetja tudi oni tam imeli svoje prednike, ki so se razločevali od prednikov finsko-uralskih plemen Povolžja, Severa in Pribaltika ter letonsko-mironskih ali baltskih plemen južnega Pribaltika.

Na podlagi arheoloških virov se polagoma pojasnjuje, da je v prvem tisočletju pred našim štetjem in v začetku našega štetja prebivalo na gozdnatem ozemlju vzhodne Evrope nekoliko skupin plemen, ki so zapustile za seboj številne ruševine, ki so že dolgo predmet arheoloških raziskovanj.

Ena skupina — gornjednjeprovska — je zasedala gornji tok Dnjepra, kotlino Desne in Pripeta, izvire Oke in gornje Povolžje. To so bila poljedelsko-živinorejska plemena, ki so se vidno razlikovala od svojih zahodnih, severnih in vzhodnih sosedov.

Ta plemena so postala najbolj znana po raziskovanjih, ki so jih v zadnjih letih vodili v kotlini Desne E. I. Gorjunev, in B. A. Ribakov. Tu so bile ugotovljene svojevrstne oblike gradbene dejavnosti: stebrene hiše, pojavi specifičnih oblik v keramiki in drugih materialnih ostankov.

Na ozemlju gornjega Povolžja, na Oxi, v pokrajini valdajskih izvirov in dalje na severo-zahodu tik do Estonske in Karelije se je razprostiralo ozemlje druge obširne skupine plemen (državkovskih plemen). Na jugo-vzhodu od te skupine po reki Cneji in Makši in prav tako po desnem bregu srednje Volge je prebivala še ena skupina plemen (graditeljska plemena), sličnih prejšnjim. Za Volgo je ležalo ozemlje četrte skupine plemen (ananjinska plemena).

Končno v južno-vzhodnem Pribaltiku, v kotlini Dvine in Nemana je ležalo ozemlje še ene skupine plemen prvega tisočletja pred našim štetjem in prvih stoletij našega štetja. Njene vzhodne meje so se ponekod razširjale do Dnjepra. Posamezne ruševine naselbin, ki pripadajo tem plemenom, so bile odkrite tudi bolj vzhodno, ob izvirih Sože in na gornji Oxi.

Kot se sedaj vedno bolj konkretno ugotavlja, so skupine davnega prebivalstva gozdnatega ozemlja vzhodne Evrope neposredno povezane s prebivalstvom poznejših stoletij, in sicer:

1. Dnjeprovska skupina je prednica severnih **vzhodnoslovanskih** plemen;

2. volško-oška (džakovska) skupina je prednica **mariskih (čeremskih), muromskih, vesiških** in **čudskih** plemen severa;

3. skupina plemen, ki je živela južno od Oke, je prednica **Mordvinov;**

4. zavolška skupina je bila prednica **vzhodnih litvanskih** plemen.

Na ta način se na temelju arheoloških virov lahko ugotavlja, da je slovanstvo začetka srednjega veka povsod imelo v prvem tisočletju pred našim štetjem svoje krajevne prednike. Ti so sestavljali tri osnovne skupine: **1: lužiško, 2. dnjestrovsko - srednjednjeprovsko, ki je bila povezana s skitskim svetom, in 3. gornjednjeprovsko.** Kljub nekaterim skupnim črtam je vsaka od teh skupin imela svoje značilne kulturne posebnosti.

IV.

Do nedavnega so smatrali, da je omenjena predstava o razvoju izvora Slovanov v prvem tisočletju pred našim štetjem in v začetku našega štetja napačna. Izhajajoč iz Marovih «teorij», so številni arheologi mislili, da so se Slovani in njih jeziki pojavili kot produkt določene dobe, t. j. v teku in začetku našega štetja ter da so nastali v tem času zaradi zgodovinskega «skoka». Ze omenjena plemena prvega tisočletja pred našim štetjem so smatrali kot stadijalne predhodnike Slovanov, ki pa še niso bili Slovani, kateri so iz njih nastali zaradi «zgodovinskega izbruha». Iz tega je izhajalo, da so Slovani nastali iz različnih plemen, ki so nastala pred njimi.

Z deli J. V. Stalina o jezikoslovju je napačnost teh predstav postala popolnoma očividna. Kot vse druge etnične skupine in njih jeziki, predstavljajo tudi Slovani in njih jeziki rezultat dolgotrajnega tisočletnega razvoja. Elementi slovanskih jezikov imajo svojo osnovo že v daljni preteklosti pred suženjsko dobo. V prvem tisočletju pred našim štetjem in v začetku našega štetja, ko so omenjene skupine plemen že obstajale, so nedvomno že obstajali Slovani in njih jeziki (seveda v njih starih oblikah). Že osvetljena predstava slovanskih plemen pa nikakor ne upodablja začetne etape slovanske etnogenije, marveč njeno zaključno etapo. Začetki slovanstva se ne smejo iskati ne v mejah našega štetja, niti ne v prvem tisočletju pred našim štetjem, marveč znatno dalje: **v drugem in celo v tretjem tisočletju pred našim štetjem.**

Na kakšen način so nastale že omenjene tri skupine staroslovanskih ali praslovanskih plemen: lužiška, gornjednjeprovska in s skitskim svetom povezana dnjestrovsko - srednje dnjeprovska skupina?

Postavljeno vprašanje nas pahne v drugo in tretje tisočletje pred našim štetjem, t.j. v dobo, ki je sovjetski arheologi niso prej skoraj nič preučevali iz stališča etnogeneze Slovanov.

(Nadaljevanje sledi)

P. TRETJAKOV

AMERIKANCI LEGALIZIRALI NACISTIČNO GROZODEJSTVO

Materi nočejo vrniti otroka

11-letnega Ivana Pirečnika iz Šoštanja na Štajerskem so Amerikanci rajši pustili SS-ovcu Titovci so prav tako napravili z grškimi otroci

Tisk je pred dvema tednoma poročal o nečuvenem sklepu apelacijskega sodišča visoke ameriške komisije v Frankfurtu, s katerim je bila odbita prošnja slovenske matere Pavle Pirečnik iz Šoštanja na Stajerskem, naj se ji vrne 11-letni sin Ivan Pirečnik, ki so ga nacisti internirali za časa vojne v sirotišče in ga je potem posinovila družina nekega SS-ovca. Apelacijsko sodišče je z dvema glasovoma proti enemu takole «utemeljilo» svojo nečloveško in okrutno razsodbo: *«Čeprav se zdi, da Jugoslavija ni socialno in demokratično tako slaba kot večina, komunističnih diktatur(!!!), menimo, da je v gospodarskem pogledu ni mogoče ugodno primerjati z Zah. Nemčijo v presojanju, katera zemlja je prikladnejša za vzgojo otroka».*

Tretji sodnik, ki se je tej sodbi upri, je izjavil: *«Meniti, da je bivši nacistični SS-ovec prikladnejši za skrbnika temu otroku kot njegova lastna mati, ki je po podatkih, s katerimi razpolagamo, poštena žena z dostojnim domom, pomeni pripeljati do viška nacistični načrt nasilnega ugrabljanja otrok».*

Da bo slika tega zločina, ki so ga prvič zagrešili nacisti in drugič prav tako nacisti z uradnim pečatom ameriških «branilcev kulture», popolna, naj omenimo, da je bil oče malega Pirečnika ubit od nacistov, mati je bila internirana v Auschwitz, sestra pa je bila prav tako internirana v sirotišče in jo je mati našla v Avstriji šele po vojni.

Menimo, da si noben človek na tem svetu ne bi pričakoval te krute razsodbe, s strani ameriških sodnikov prav do državljanke dežele, ki jo zahodni krogi smatrajo kot najbolj «vdano» atlantski stvari. Ze samo to dejstvo nam dokazuje, kako Amerikanci smatrajo jugoslovanske narode: kot nižjo raso, ki nima nobene prednosti pred SS-ovskimi «Uebermenschi», in ki ima le nalogo, da jim hlapčuje in da ne protestira proti kakršni koli krivici. Prav tako nam razsodba dokazuje, da so Amerikanci legalizirali nacistično ugrabljanje otrok, nacistični način iztrebljenja drugih narodov, Himmlerjeva koncentracijska taborišča, plinske sobe, krematorije itd. Oni so s to razsodbo dvignili «ugled» nacističnim banditom in jih tako skušali povzdigniti v ljudi, ki so «višji« od drugih in imajo «pravico», da se kot gospodarji vedejo napram drugim narodom.

Ta razsodba pa nam tudi dokazuje, kako je nizko padla Titova tolpa, ki se je postavila v službo ljudi brez nikakega humanega čustva, v službo ljudi, ki ne spoštujejo niti najsvetejšega čustva na tem svetu: materine ljubezni do svojih otrok. Te razsodbe niso le krivi Amerikanci, za katere se niti ne čudimo, ker na Koreji delajo to in še hujše in zaradi tega že zaradi «spodobnosti« ne morejo delati krivice svojim prednikom-nacistom, marveč so je krivi tudi titofašisti, ki so predali lastno ljudstvo v roke zločincev, ki si upajo legalizirati nacistična grozodejstva.

Najbolj podlo pa je, da titofašistični tisk ne protestira proti ameriški vladi, proti njeni politiki, ki je v Nemčiji omogočila ta zločin, marveč protestira le proti sodnikoma, kakor da bi ta dva delala, kar bi hotela brez vednosti ameriške visoke komisije v Nemčiji. Titovci ne grajajo ameriške vlade, skušajo pa dvigniti svoj glas proti nacističnim zločincem, medtem ko pozabljajo povedati, koliko nacističnih zločincev je Titova vlada že osvobodila in kako je spustila, generalsko hijeno Winischa da mu omogoči ponovitev zločinov po Evropi ni tudi po Jugoslaviji. Prav tako se nočejo dotakniti Amerikancev, ker se bojijo, da bi jim preveč stopili na prste. Hlapci, hlapci, tisočkrat, milijonkrat hlapci, ki hočete braniti skrunilce materine ljubezni, ki hočete opravičiti «legalno» ugrabitev otroka slovenski materi.

Titofašisti ne kričijo preveč tudi zato, ker vedo, da v tem pogledu imajo tudi oni precej krvavega masla na glavi. Namesto da bi izročili grške otroke lastnim staršem, so jih izročili atenski vladi, da jih mrcvari in odtuji od staršev, kot je napravilo ameriško sodišče v Zah. Nemčiji z Ivanom Pirečnikom. Mati Pirečnikova pa naj ve, da neposredni krivci njene nesreče sedijo v Ljubljani in Beogradu in naj se tja obrne, ako hoče oljuniti v obraz zločincem.

SMEŠNA IN MOČNO NESTVARNA TRDITEV STATISTIČNEGA URADA V. U.

VEČINA DRUŽIN V TRSTU NE DOSEŽE 60 TISOČ LIR MESEČNIH DOHODKOV

Delavske družine potrosijo nad 50% mesečnih prejemkov samo za prehrano, kar potrjuje, da je življenjska raven nizka - 3814 družin, ki jih je VU vzela v poštev, predstavlja komaj 4% vseh tu živečih družin

Pred dobrimi tremi tedni je statistični urad VU v Trstu objavil podatke o življenjski ravni tržaškega prebivalstva. Podatki so bili izdelani na podlagi posebne ankete, ki so jo opravili funkcionarji že omenjenega urada, kateri so v ta namen obiskali 3814 družin, ki stalno prebivajo na Tržaškem ozemlju, ter skrbno povzeli podatke o njihovih mesečnih prejemkih in izdatkih. Ne bomo na tem mestu polemizirali o tem, katerim slojem so pripadale omenjene družine in kakšna je bila proporcija v statistiki. Dejstvo pa je, da proporcija ni odgovarjala dejanskemu stanju.

Iz podatkov, ki so jih funkcionarji statističnega urada prejeli pri obiskanih družinah, je razvidno, da je življenjska raven tržaškega prebivalstva razmeroma zelo visoka. Po njih naj bi znašali povprečni mesečni prejemki navadne družine okrog 60 tisoč lir.

Vsakemu bralcu bo takoj jasno, da je ta «povprečnost» zelo oddaljena od resnice.

Prav gotovo je — in tega nikakor mi ne zanikamo — da mnogo družin v Trstu prejema mesečno preko 60.000 lir dohodkov. Nekaj tisoč je tudi takih, ki prejemajo tudi dvakrat toliko in še več. Nekaj družin velikih trgovcev, industrijcev in bankirjev, p esteva tudi milijone. Toda vse te družine na noben način ne morejo odtehtati teže, ki jo imajo pri določanju povprečne življenjske ravni delavske, uradniške, obrtniške in kmečke družine.

Ni pa tako z delavskimi in uradniškimi družinami. V oporo naše trditve naj navedemo le par primerov dveh kategorij, ki sta močno zastopani in ki igrata zelo važno vlogo v življenju našega mesta. Kvalificiran industrijski delavec zmore z vsemi dokladami za opravljeno akordno delo prejeti brez družinskih doklad kvečjemu 34.996 lir na mesec. Torej povprečno niti 50 tisoč lir. Uradnik tretje stopnje A v industrijski stroki prejema od 36.303 lir dalje; uradnik druge stopnje pa od 48.852 lir dalje. Torej z družinskimi dokladami se prvi kvečjemu povzpne do 40 ali 42.000 lir, drugi pa kvečjemu do 55 in le redkeje do 60.000 lir.

Kje pa so nekvalificirani delavci, nestalno zaposleni delavci, brezposelni, upokojenci, kateri tvorijo znaten del našega prebivalstva? Ce pridamo še te, kam naj se skrije ugotovitev VU?

Približno enake prejemke dobivajo tudi nameščenci v trgovski stroki. Le bančni uradniki imajo boljše pogoje in torej njih prejemki večinoma presežejo 60.000 lir na mesec. Toda ta kategorija je razmeroma šibka.

Se slabše je z ljudmi, ki živijo na podeželju, kjer je življenjska raven še nižja.

Ze ta, četudi zelo skeptična slika nam dovolj nazorno prikazuje, kako je površna in kako umetno prepleskana statistika, o kateri govorimo. Zato je jasno, da je bila izdelana z namenom, da povzori podatke o resničnem stanju in da ustvari zmedo. Pa dotaknimo se še podatkov o izdatkih. Po zamisli statističarjev bi tržaške družine potrosile svoj povprečni mesečni prejemek t. j. 60.000 lir tako-le:

54,78 odst. prejemkov naj bi porabile za prehrano (vštevši tobak), 15,25 odst. za obleke, obutalo in druge osebne stroške; 4,4 odst za stanarino in kurjavo; 3,3 odst. za plin, elektriko in vodo; 3,15 odst. za druge domače stroške in 15,67 odst. za razne druge potrebe.

Ločeno po kategorijah pa naj bi za prehrano porabile uradniške družine 51,4 odst., družine delavcev pa kar 59,6 odst. svojih mesečnih prejemkov.

Torej najvišji odstotek prejemkov za prehrano potrosijo družine delavcev. In vendar prav te živijo silno borno,

Izdatki za prehrano so vedno bili in so merilo blagostanja ali bede. Kdor izda za prehrano preko 50 odst. svojih prejemkov živi prav gotovo borno in si ne more privoščiti dovolj obleke, niti ne drugih potrebščin.

Zato številke same pobijajo trditve statističnega urada. Četudi bi res znašal mesečni prejemek povprečne družine 60.000 lir, bi bil izdatek preko 50 odst. samo za prehrano, dovolj jasen dokaz, da v Trstu ni blaginje.

M. D.

Življenje in delo v deželah socializma

Skrb za detinstvo v L. R. Bolgariji

43 KM DOLG KANAL V ALBANIJI

Začetkom junija je bil dograjen 43 km dolg kanal Pečin-Kavaja, ki bo namakal 7.000 hektarjev zemlje. Poleg glavnega kanala je bilo izkopanih še 568 km. stranskih kanalov za namakanje ter 350 km kanalov za izsuševanje zemlje Pri tem delu, za katerega je država potrosila 100 milijonov lekov, je bilo izkopanih nad 750.000 kubičnih m zemlje.

NAPREDEK SOCIALISTICNE INDUSTRIJE V L. R. POLJSKI

Plan skupne proizvodnje socialistične industrije v Poljski, predviden za drugo tromesečje tega leta, je bil izpolnjen z 100,4 odst. Količina proizvoda se je povečala, v razmerju z istim razdobjem lanskega leta, za prilično 20 odst. Proizvodnja traktorjev se je povečala za 65 odst., bencina 75 odst., bakrenih rudnin 136 odst., kamjonov 222 odst. itd. Šestmesečni plan skupne industrijske proizvodnje je bil izpolnjen za 100,3 odst.

V razmerju z drugim šestmesečjem 1951, je število industrijskih delavcev poraslo za prilično 5 odst.

Pomladanske setve so bile izvršene z uspehom. 30. junija t. l. je imelo poljsko kmetijstvo na razpolago 35.000 traktorjev (računajoč kot podlago 15 HP), to je 17 odst. več od lanskega leta v istem času.

NEMSKA DEMOKRATICNA REPUBLIKA

Sovjetska zveza je poslala mladi republiki vrsto novih strojev za obdelovanje polja. Do sedaj je dospelo v Nemčijo 150 strojev za kopanje krompirja in 50 kombiniranih strojev za pobiranje pese.

Velikega mitinga ob prejemu novih strojev na postaji Neuenhagenu blizu Berlina so se poleg poljskih delavcev udeležili tudi številni tovarniški delavci iz okolice Berlina. Miting se je spremenil v manifestacijo prijateljstva med nemškim in sovjetskim ljudstvom.

L. R. POLJSKA

V Szczecinu so dokončali dela v zgradbah, ki so namenjena tamkajšnjemu vseučilišču. V 650 prostorih vseučiliškega mesta bo lahko stanovalo 2.000 visokošolcev. Vseh poslopij, ki spadajo pod območje vseučiliškega mesta, je 18. Mesto ima tudi svoj poseben poštni urad, mlekarno, več trgovin za jestvine, tobakarn, časopisnih kjoskov in celo lastno bolnico ter radijsko postajo.

NASVETI BRALCEM

E. P. TRST — *Pred kratkim so me silno boleli zobje. Soseda, ki ima zraven hiše tudi primeren vrtič mi je ponudila hrenovo koreniko ter mi svetovala, naj si jo denem na boleče mesto. Jaz sem ponudbo odklonila z izgovorom, da je to praznoverje. Ali bi vi opisali v listu kake lastnosti imajo hrenove korenine in ali res učinkujejo proti zobobolu?*

ODGOVOR — Hren vsebuje glukosit, sinigrin, mirosin, gorčično olje itd. Pospešuje izločanje seča, draži sluznice, topi sluz in lajša kašelj. Svež nariban hren je zdravilo proti revmi in protinu. Prav tako je svež nariban hren zelo dober za obkladke prot glavobolu, zobobolu, nevralgiji, vnetju živcev, krčih v želodcu, bolečinam v hrbtu. Zelo dobro učinkuje proti piku čebel.

Torej vaša soseda je imela prav. Nasvet ni bil praznoveren.

KMET Z GORISKEGA — *Nameravam preorat travnik in vsejati pšenico. Pravijo, da ni priporočljivo sejati pšenico na preorano ledino. Ali je to res?*

ODGOVOR — Ce preorjete ledino, ostane še vedno mnogo trave žive in ta bi bila neprijeten plevel med pšenico. Zato pravijo strokovnjaki, da je na preorano ledino bolje sejati, odnosno saditi take kulture, ki se jih pleve in okopava, n. pr. koruza. Sele naslednje leto je njiva godna za pšenico.

ISTI — *Pa še to bi rad vedel. Kako uspešno pobijem bramorje?*

ODGOVOR — Borba proti bramorjem zahteva mnogo truda in je dokaj zamudna. Najuspešnejše ga pobijate s tem, da iščete njegova gnezda in uničite že mlado zalego. Gnezda se navadno nahajajo ob koncu rova.

V. P. TRZASKA OKOLICA — *Kdo je dolžan popravljati stanovanja, lastnik hiše ali najemnik?*

ODGOVOR — To je povsem odvisno od pogodbe. Seveda mora vsa večja popravila oskrbeti vedno le lastnik hiše.

JANKO KERSNIK

TESTAMENT

12.

Drugega dne si je Klander mel dolgo časa oči ter se čudom čudil, predoudivši se v prijazni, lepo pobeljeni sobi, v katero je skozi dokaj visoka okna sijalo žarno jutranje sonce. Kaj enakega se mu že dolgo dolgo ni bilo pripetilo — da bi se bil prebudil v sobi in na snažni postelji — in mislil je, da se mu sanja. A ko se vzkloni polagoma in skozi okno ugleda široko Topolščakovo dvorišče, jelo se je tudi v njegovi glavi nekoliko svitati. Samo to mu je ostalo temno, zakaj so ga deli sem v sobo in na posteljo. Zleknil se je še en pot zadovoljno po mehkem ležišču, zazeval globoko, a potem vendar skočil naglo raz posteljo ter šel odpirat duri. A te so bile zaklenjene.

Miklavž je bil moža dobro zavaroval ter nosil ključ v žepu.

Mešetar je nekoliko časa trkal, ali ker le ni bilo nikogar, zlezel je nazaj na postelj in čakal, kaj bo iz tega. «Ce so te zaprli, odprli ti bodo gotovo!» dejal je in kmalu bi bil vnovič zadremal.

Vtem pa je nekdo jel odklepati vrata in v sobo je stopil prijaznega obraza Topolščak.

Ni se nam ohranilo poročilo, kaj in kako sta besedovala in ukrepala ta dva moža skoro poldrugo uro, kajti toliko časa se je po deklinem računu mudil Miklavž pri Klandru; le to je gotovo, da je dobil mešetar še dober zajtrk — meseno klobaso in polič vina, kar je najviše cenil — in da sta se oba moža ločila jako prijazno.

«Kako posebno kupčijo morata imeti», uganila sta hlapca in dekla, razpravljajoč v hlevu ta nenavadni, važni dogodek.

VII

Omahnè se je oglasil istega dopoldne zopet pri Topolščaku ter nosil stari svoj obraz, pospravljal po dvorišču, pomagal pri tujcih in delal, kakor je bila tam že večletna navada. Tudi Miklavž ni izpremenil vedenja svojega: bil je osoren in prijazen, zbadljiv in dobrovoljen, kakor sta baš nanašala povelje in opravek.

Popoldne pa se je enkrat naglo obrnil k Tomažu, ko je ta ravno pometal dvor, ter mu velel:

«Jutri pa moraš v Ljubljano, Tomaž! Nekaj vina posebnega boš pripeljal, črnega, tržaškega; naročeno je in svatom bo povšeči, če pridejo na odhodnjo. Kobilo vzemi — domov pa počasi vozi, da se ji kaj ne pripeti».

Omahnè je prikimal; zavzel se je iz prvega ob tem ukazu, kajti redki so bili slučaji, da ga je Topolščak kam pošiljal s konjem; a dejal si je, da imajo drugi tudi doma posla dovolj. Prekanjen pa je bil toliko, da je v tem povelju slutil tudi posebno skrivno namero gospodarjevo, zato se je namuznil na tihem, ko mu je bil Topolščak obrnil hrbet.

Drugega dne je Tomaž kmalu opravil svoj posel v Ljubljani in se je opoldne krepčal v staroznani, sedaj Druškovičevi krčmi na Dunajski cesti, kjer še dandanes radi ostajajo kmetje in vozniki iz dolgega Crnega grabna. Malo osupel je pogledal, ko zdajci prisede še drug gost k njemu, kateri na prijazni vzklik Tomažev: «I, kaj pa ti delaš tukaj?» ni imel veselega odgovora.

Bil je šepavi Gotard, ki je bil šele ob Tomaževem pozdravu zapazil, da je sedel poleg stričevega hlapca. Vstal bi bil zopet rad, kajti vse, kar je prihajalo od strica ali mu je bilo vsaj v obližju, zdelo se mu je sovražno. Naposled je nekaj zamrmral, česar Tomaž ni mogel umeti.

«Morda že balo voziš?» vprašal je le-ta, ne da bi se mnogo zmenil za osorni obraz sosedov.

«Vragu rajši ko Topolščaku!» zarohnel je Gotard. Ce hočeš, pa mu povej; če pa nečeš, pa drugim pravi, da bo zvedel!»

Omahneta je obšlo skrivno veselje. Molčal je nekoliko časa in zbiral svoje misli, kako bi se najbolje sporazumel s fantom, s katerim sta, to je sedaj vedel, v eni točki enih misli, namreč v tej, da Topolščaku ne privoščita kaj dobrega — saj ženitev, katero je Miklavž tako spešil ,morala je biti dobra zanj. Tomažu pa ni treba tudi posebnega dušeslovnega izkustva, da ne bi bil takoj znal, da je tisto «dobro», katerega Gotard stricu ne privošči, edinole Metka. Hotel pa se je prepričati tudi še od druge strani.

«So ji li obljubili mnogo dote? Končno je boš plačeval ti — kdo pa?»

«Vse naj vzame, vse posestvo — kaj meni mar za to!»

«Ej — Gotard! Ženska je ženska — opravi jo v svilo ali hodnik ali pa v cunje! — Saj boš drugo dobil!»

Oni je klel potihoma in Tomaž je znal, da je uganil pravo.

«Kaj ti ne dadè Metke — doma?» vprašal je potem naravnost.

«Saj bi jo bili — pa sedaj je prišel ta —!» Gotard ni izustil robate besede, ki mu je bila na ustnih.

Moža sta se v kratkem popolnoma umela; oba je vezalo sovraštvo do ene in iste osebe. Zdajci vpraša Omahne:

«Ali znaš brati?»

«Ne!»

«Ej — škoda!»

Dalje Tomaž opomnje svoje ni opravičeval in tudi Gotard ni več povpraševal o nji.

Drug znanec iz St. Ožbolta je bil prisedel k njima, imovit kmet, ki je jel na široko razkladati, da je bil pri izvrstnem doktorju zaradi velike pravde in kako dobro je opravil. Tomaž je pazno poslušal in vprašal, kje biva ta pravdni doktor. Zvedel je kmalu in, ko so bili drugi utopljeni zopet v čisto druge pogovore, prosil je Gotarda, naj ga počaka, da se popeljeta drug za drugim domov. On se bo vrnil takoj.

Napotil se je k doktorju, znanemu ljubljanskemu advokatu. Tam je izvlekel iz zaštika v telovniku zavitek s testamentom, katerega je nosil vedno s seboj, in prosil odvetnika, naj mu prebere pisanje.

To je bilo kratko.

Tujec —podpisanega imena si Ohmane ni mogel zapomniti — imenoval je tržaško najdenko, rejenko Metko pri Brnotovih svojim dedičem. Rekel je, da je to njegova nezakonska hči. O materi njeni ni bilo govora; povedal je le, da so dotične listine in pisma, ki pričajo o nji, shranjene na njegovem domu v Sežani.

Odvetnik ni našel posebnega v vsem pisanju in, ko mu je Omahne rekel, da ga je znanec prosil pozvedeti, je li vse prav zapisano v tem testamentu, da bi ne bilo kake pravde, potrdil je odvetnik to ter izročil list zopet Omahnetu.

«Dobro je, če se take reči prepišejo» — omenil je še končno doktor Tomažu.

Temu se je zdelo to tudi prav. Bil je silno razburjen, ali čakal je vendar, da je odvetnik napraviti dal prepis testamenta in mu izročil oboje.

Kri mu je silila v glavo, ko je korakal zopet proti krčmi.

«Torej zato se ženiš, Miklavž! O, ti —!»

Samo te besede je izustil polglasno.

Malo potem sta odrinila z Gotardom drug za drugim po prašni veliki cesti proti domu.

Pri Peregrinu na Prevojah sta malo odpočila in dela konje v hlev. Gotard je vozil s parom in bil težko naložil. Tu jima govor ni tekel več o prejšnjem predmetu; bilo je, kakor bi se ga vsak izmed njiju ogibal. Stoprav ko sta znova zapregla — trd mrak je že legal na brda nad cesto — stopil je Omahne k tovarišu in mu pomolil zavitek papirja:

«To spravi, Gotard — dobro spravi! Jaz imam tudi eno; pa varuj, da ne izgubiš; za Metko bo dobro, pa le varuj, da ti kdo ne vzame!»

(Nadaljevanje prihodnjič)

TU PA TAM...

TAKO POZNAJO NASE KRAJE — *V nedeljskem «Piccolu» najdemo zelo zanimiv «dopis» iz Prebenega, ki je po informativnosti prekosil vso dosedanjo vsevednost titovskih mazačev papirja. «Dopisnik» iz Prebenega se nahreč pritožuje, da nimajo vode in tako pravi:* «Gospodje pri miljski občini, posebno pa župan ne uvidijo, da potrebujemo mi vodovod...» *ter dalje* «... Zato je nujno, da se občina v Miljah z vso vnemo loti rešitve tega vprašanja». *Vidi se, kako titovski pisunčki poznajo naše kraje. Za njih se je Prebeneg kar čez noč preselil v... miljsko občino. Na srečo titovcev, da njihovih budalosti nihče ne čita, ker bi se drugače v Prebenegu debelo spogledali, ko bi zvedeli, da jih je titovska «modrost» prestavila v miljsko občino. Gotovi smo, da tudi miljski župan tov. Pacco ni še obveščen, da bo moral odslej skrbeti še za eno vas več, dolinski župan tov. Lovriha pa za eno vas manj.*

Sicer se kaj takega lahko pripeti samo v uredništvu «Piccola», kjer krpucajo vaške novice za mizo, ne da bi stegnili svoje lene krake do vasi. Morda pa je to novico skrpucal kak pristen Tržačan iz... Ljubljane, ki pozna naše občine, kot mi New York. Saj je neko ljubljansko trobilo nekoč pisalo, da «bo šla kolesarska dirka skozi BAGNOLI».

Vsekakor pa, klobuk z glave pred takimi novinarji!

KAKSNI «BIVSI» ZAVEZNIKI — *Ze dolgo časa ni bivši «ribič» Fran Stoka, povišan v Titovega hierarha, dolgočasil svojih «komandiranih». Prav zaradi tega ga je titovski generalštab zbudil iz lenarjenja in ga poslal v nedeljo v Bazovico, kjer je dal še enkrat duška svojim govorniškim «zmožnostim». Tokrat pa se je Titov hierarh kar naenkrat težko spozabil in bevsknil med drugim: «Bivšim našim zaveznikom kličemo...» Kako to? Kako je mogel priti do zaključka, da so Angleži in Amerikanci, njihovi «bivši» zavezniki? Saj je vendar danes že vsakemu dojenčku znano, da se titofašisti tiščijo zahodnih «civilizatorjev», kot srajca telesa. Ali se ne zaveda Stoka, da bi ga tak «punt» napram tistim, ki zalagajo titovsko korito, lahko stal mesečno plačo s priboljški? Igračkanje z ognjem ni nikdar preveč varno, čeprav se to dela z določenim namenom. Titov hierarh je gotovo mislil, da bo napravil s temi besedami na svoje redke poslušalce velik vtis. Pa je prepozno, ker jih že vsaka miš pozna, kaj so in kaj veljajo. Iz močvirja ni več izhoda.*

UGRIZNILI SO SE V JEZIK — *Ko se je nepozabni češkoslovaški športnik Emil Zatopek vrnil iz Helsinkov v domovino, je začelo bevskati vse reakcionarno časopisje, ki je že vnaprej vedelo, da je «padel v nemilost», ker ga niso povišali v majorja in druge slične budalosti. Mukanju črede ameriških časopisnih telet se je seveda takoj in med prvimi pridružil tudi slovenski «Piccolo». In tokrat so se kot običajno vsi skupaj pošteno ugriznili v jezik. Zatopek je prejel povišanje, ki so ga «Piccolo» in vsi njegovi bratci že prej «zbrisali». Kaj bomo pa sedaj pisali — so tuhtali uredniški pritlikavci «Piccola». Vest so morali vendar le objaviti, ker bi drugače zgubili še zadnjo trohico «dobro informiranega» lista. Pa so jo «pogruntali», da «ima za Zatopkovo odlikovanje skoraj izključno zaslugo javno mnenje zahodne Europe». Kar bi pomenilo nekako tako le: Ce ne bi Angleži in Američani ter vsi njihovi časnikarski priveski, med temi seveda tudi titovci, toliko pisali, bi Zatopek ne prejel odlikovanja». To vam je časnikarska «modrost», da ji ne najdeš para. Samo v titovskih skisanih buticah se lahko porodi tako «bujna» fantazija. Skoda, da se niso posvetili pisanju romanov «a fumetti», s katerimi bi imeli gotovo večji uspeh. Takim časnikarskim racam se morajo namreč smejati še celo kure na gnoju.*

V MESTU IN DELO NA PODEŽELJU

ZAČELO SE JE ZASEDANJE NOVEGA TRŽAŠKEGA OBČINSKEGA SVETA

DEMOKRISTJANSKA VEČINA VSILJUJE nedemokratične spremembe pravilnika

Demokristjani hočejo legalizirati samovoljne metode upravljanja - Bistvo 2. člena - Opozicija odločno nasprotuje sprejemu nedemokratičnih članov - Ostra debata o 15. členu - Intervencija tov. Vidalija

V torek zvečer se je začelo prvo zasedanje novo izvoljenega tržaškega občinskega sveta. Prva seja se je začela z neobičajno točnostjo, ki predstavlja res izreden primer. V obširnem dnevnem redu je v prvi točki vpisano vprašanje spremembe notranjega občinskega pravilnika.

Dejstvo je, in to se je izkazalo že v diskusiji v zvezi s prvih točkami pravilnika, da hoče takozvana občinska večina na ta način legalizirati svoje nedemokratične metode upravljanja občinskih koristi in v še ostrejši obliki nadkriljevati opozicijo, da bi se tako čimbolj izognila vsaki kritiki. To pa je obenem najboljši dokaz dejanske šibkosti večine, ki je lahko zasedla prva mesta v občinskem svetu edino le s pomočjo nedemokratičnega volilnega zakona. Predlagane nedemokratične spremembe pa so naletele na večji ali manjši odpor vseh skupin opozicije, posebno še glede 15. člena. Z vnešenimi spremembami tega člena si hoče demokristjanska večina zagotoviti pravico, da lahko samovoljno odloča o sprejemu v diskusijo katerega koli predlaganega problema. Na tej podlagi bi večina lahko odbila katero koli še tako važno vprašanje. Ni dvoma, da je to posledica De Gasperijeve hlapčevske politike do atlantičarjev. Na ta način hočejo namreč demokristjani preprečiti vsako diskusijo o političnih problemih, ki so posebno v današnjem položaju, življenjske važnosti za vse prebivalstvo.

V začetku torkove seje je župan takoj predlagal naj občinski svet razpravlja o vsakem členu posebej. Temu se je zoperstavil tov. Pogassi, ki je predlagal naj bi prišlo prej do splošne diskusije o vsem pravilniku. Seveda je večina zavrnila predlog in zato so razpravljali o poedinih členih. Glede prvih dveh členov so prišla na dan različna mnenja. Člen 2. pravi, da se lahko razpravlja o vprašanjih in interpelacijah svetovalcev, tudi če ni prisotno sklepčno število svetovalcev. Tov. Pogassi pa je poudaril, da to pomeni v bistvu omalovaževanje predlaganih problemov. Člena sta bila nato sprejeta z glasovi večine. Pri 7. členu je bila vendar sprejeta sprememba, ki jo je predlagal tov. Pogassi in sicer, da se o predlogih razpravlja po vrstnem redu predložitve. Glasovalni stroj pa je zavrnil nekatere predloge našega svetovalca glede 9. člena. Precej živahna diskusija se je vnela tudi glede 11. člena, ki so ga hoteli spremeniti v smislu, da bi morala imeti vsaka predložena resolucija podpise treh svetovalcev. Sprememba je naletela na odločen odpor vse opozicije in celo župan je takoj sprevidel nesmiselnost take zahteve. Zato so člen odobrili v prvotni obliki, ki daje možnost predlaganja z enim samim podpisom.

Po krajšem odmoru je prišel med drugimi na vrsto 15. člen, ki je precej razburkal ozračje v sejni dvorani. Vnešene spremembe predstavljajo namreč najbolj grobo kršitev že itak omejene demokracije. Prav v tem primeru je prišla še enkrat odkrito do izraza samovoljnost večine. Temu pa so se tokrat z vso odločnostjo zoperstavile vse skupine opozicije, ki so hotele v določenem trenutku celo zapustiti sejno dvorano.

V diskusijo je posegel tokrat tudi tov. Vidali. Opozoril je svet na težke posledice, ki bi jih imela taka omejitev v pogledu najvažnejših političnih problemov našega Ozemlja, s posebnim ozirom na naš današnji položaj. Občinski svet pa ima dolžnost, da razpravlja tudi o takih vprašanjih, ki so osnovne važnosti za vse prebivalstvo.

Energična intervencija tov. Vidalija je spravila v očividno zadrego demokristjansko večino, ki se je začela zelo razburjati. Župan Bartoli je skušal zaman prepričevati, da ima že itak večina sama dovolj politične občutljivosti, kar se tiče presojanja o potrebi sprejemanja vprašanj, ki so političnega značaja.

Vsekakor pa ni prišlo do odobritve kočljivega 15. člena, ker je bila seja odložena na petek 12. t. m. Ker je naš list že v tisku, bomo o včerajšnji seji poročali v prihodnji številki.

Križani tožijo da je občina pozabila nanje

Vaške ceste so bolj podobne hudournikom
Kdaj bo urejena javna vaška kopalnica?

Naši Križani se pritožujejo, da je tržaška občina popolnoma pozabila manje. Sicer pa ni to nobena novost. Znano je, da mestna občina zelo rada pozablja ne le na Križ, temveč na vse kraje v okolici, ki spadajo pod njeno upravo. Isto kot Križani lahko tožijo Prosečani in Kontovelci, Openci in Trebenci, Padričani in Gropajci, Bazovci in Lonjerci Banovci in Ferlugovci, kakor tudi prebivalci vseh predmestij. V podkrepitev te trditve imamo nešteto argumentov.

Ze preteklo jesen je naš list v vrsti člankov prikazal številne potrebe vasi in seznanil oblasti z upravičenimi zahtevami prebivalcev. Ali je morda te potrebe in zahteve občinska uprava vzela na znanje? — Ne. Okoličani so še vedno brez zadostne preskrbe vode, brez zadovoljive cestne razsvetljave, brez tlakovanih, odnosno asfaltiranih ali vsaj popravljenih poti; nimajo kopalnic in ne pralnic, ni urejena kanalizacija po vaseh. Se in še bi lahko naštevali, če bi nam to prostor dopuščal.

V Križu so še pred prejšnjimi volitvami asfaltirali del Križade. Vse je kazalo, da so s tem hoteli preslepiti volivce, odnosno napeljati vodo na svoj mlin. Takrat se je govorilo, da bodo pozneje asfaltirali tudi glavne vaške ulice. Toda minil je prvi podaljšani mandat demokristjanske uprave, prišle so druge volitve, a kriške ulice še vedno čakajo na zadovoljivo ureditev. Danes so v resnici v mnogo slabšem stanju, kot so bile nekoč. Občinska uprava vzdržuje le enega cestarja, ne skrbi pa za dostavitev cestnega materiala. Vsa najboljša volja cestarja je torej odveč. Zadnje deževje je ceste silno razoralo. Nihče se ne zmeni zato, da bi poskrbel za popravilo. Ce bo tako šlo naprej, bodo kmalu bolj podobne razoranim hudournikom nego cestam. Neverjetno se nam zdi, da tega ne vidi občinska delegacija!

Ko so gradili stanovanjske hiše, je bilo govora, da bo v eni izmed njih tudi javna kopalnica. Prostor je torej na razpolago, toda kopalnice še vedno ni. In vendar bi inštalacija tudi zasilnih prh ne stala toliko, da bi občina ne zmogla investicije, ki bi bila sicer že v nekaj letih popolnoma izplačana; saj živi v Križu preko 2200 ljudi, od katerih bi se prav gotovo večina mnogo raje kopala v domači kopalnici, kot pa v mestu.

Mestna občinska uprava mora vzeti gori opisana vprašanja v poštev. Njena dolžnost je, da jih čimprej ugodno reši. Pri tem ni potrebna nikaka dolgotrajna birokratska procedura. Vprašanja so nujna, zato jih je treba tudi nujno rešiti!

Izkoriščanje v boljunškem kamnolomu

V Boljuncu se mnogo govori o razmerah, ki vladajo v tamkajšnjem kamnolomu, kjer je zaposlenih nekaj domačinov. Ti so pred časom sklenili z vodstvom kamnoloma novo pogodbo in sicer o akordnem delu.

Akordno delo navadno prinese delavcu več dohodkov kot pa dnevnice. V Boljuncu pa ni tako. To pa zato, ker je pogodba sklenjena na zelo slabi podlagi. Iz podatkov je razvidno, da ti delavci prepemajo manjše plače od ostalih delavcev v drugih kamnolomih na našem Ozemlju. Z druge strani pa niso nikjer delavci tako izkoriščani kot prav v Boljuncu. Veliko morajo delati zato, da dosežejo normalno delavsko dnevnico. Prav gotovo bi noben tujec ne mogel delati pod enakimi pogoji v Boljuncu. Po vsej pravici se lahko trdi, da če nekateri Boljunčani vztrajajo, vztrajajo zato, ker niso odvisni samo od plač, ki jih dobijo od dela v kamnolomu in zato, ker je to delo doma. Vsak delavec ima poleg tega tudi nekaj polja in nekateri imajo tudi trte. Le s tem si torej uravnovesijo svojo bilanco.

Toda to je zgrešeno in celo škodljivo za ostale delavce kamnarske kategorije. Z druge strani pa ima podjetnik prav od prekomernega izkoriščanja delavcev izredno veliko dobička.

Ker je zadeva važna — četudi zanima samo Boljunčane — se bomo k njej še povrnili.

Seja občinskega sveta v Nabrežini

V torek, 16. septembra ob 17. uri se prične redno zasedanje občinskega sveta v Nabrežini. Na dnevnem redu je 17 točk. Predvideva se, da se bo zasedanje zavleklo za več mesecev.

V ladjedelnici Felszegi uvajajo titovski sistem dela

Vodstvo je odpustilo delavca Santija, ker se je upiral "reorganizaciji„ in ker je širil sindikalni časopis - Vsi delavci solidarni s prizadetim

Pred približno enim mesecem je inž. Giacomelli, komisar VU v ladjedelnici Felszeghi v Miljah poklical na razgovor delavce ter jim povedal zgodbo o «reorganizaciji» sistema dela in o soudeležbi delavcev pri dohodkih podjetja. Spočetka je zadeva izgledala dobra, toda čim se je začelo o njej bolje proučevati, se je prišlo do nasprotnega zaključka. Tedaj je inž. Giacomelli pojasnil, da v resnici ne gre za pravo soudeležbo, temveč le za nekako letno nagrado v znesku 30% celotnega profita. Seveda so delavci kaj kmalu spoznali, da je vse to popolnoma navaden bluff.

Obljuba o 30% profita podjetja, ki je do letos bilo pasivno in ki nima nikakega namena, da bi moderniziralo svoje tehnične naprave v ladjedelnici, ne pomeni nič drugega nego to, da se delavci pripravijo do tega, da bodo, želječ čimveč zaslužiti, privolili v prekomerno izkoriščanje.

Cetudi bi v resnici dobili 30% profitov, nastaja vprašanje, kam bi šlo ostalih 70%? Ali ne prav peščici delničarjev? In poleg tega je jasno, da bi vodstvo ladjedelnice na svoj rafiniran način znalo prikazati čim manjše profite in bi tudi pri tem z lahkoto opeharilo delavce, ki nimajo nikake kontrole nad upravljanjem ladjedelnic.

Ves demokratičen tisk je te poizkuse takoj obsodil, čim je izvedel zanje. Zamisel je razkrinkal ter pojasnil, da je to poizkus uvajanja ameriškega in titovskega izkoriščevalskega sistema. Tedaj je komisar odredil, naj se delavci izrazijo za ali proti «reorganizaciji» z javnim referendumom. Odveč bi bilo izgubljati besede o tem, kak naj bi bil tak referendum. Izjaviti se proti zamenilo izpostaviti se represamisli inž. Giacomellija je poliji.

Da je bilo tako, se je kaj kmalu izkazalo in sicer pri delavcu Santiju, ki je bil zaradi odklona «reorganizacije» in ker je v ladjedelnici širil sindikalno glasilo takoj odpuščen z dela.

Odpust je rodil silen odpor med delavci; kajti v njem vidijo ponovno uvajanje fašističnih metod.

Iz vseh večjih tovarn so delavci poslali izraze solidarnosti s prizadetim Santijem; ES pa so podvzeli vse potrebne korake zato, da zaščitijo njegove pravice.

Šolske vesti

Na slovenskih srednjih in strokovnih šolah v Trstu traja vpisovanje novih in dosedanjih učencev od 1. do 25. septembra. Solska tajništva so odprta vsak delavnik od 10. do 12. ure in dajejo vsa potrebna pojasnila. Učenci, ki polagajo popravne ali razredne izpite, se lahko vpišejo do 30. septembra.

Popravni, razredni in privatni izpiti se začnejo 15. septembra po razporedu, ki je na oglasni deski dotične šole.

* * *

Tudi na industrijskem strokovnem tečaju v Dolini traja vpisovanje od 1. do 25. septembra. Pisarna je odprta vsak delavnik od 9. do 11. ure in daje vsa potrebna pojasnila. Popravni izpiti se začnejo 15. septembra ob 8.30 po razporedu, ki si ga učenci lahko ogledajo na oglasni deski.

* * *

Vpisovanje na strokovni industrijski šoli na Opčinah traja ves mesec. Vpisati se morajo učenci II. in III. razreda. Za vsa pojasnila se obrnite na tajništvo šole, ki posluje vsak dan od 10. do 12. ure.

RODITELJI IZ GABROVCA zahtevajo dvorazrednico v vasi

Proseška šola je preoddaljena za malčke - Cesta je silno nevarna posebno še, ker vozijo po njej vojaški avtomobili - Zgoniška občinska uprava in didaktično ravnateljstvo v Nabrežini sta dolžna podpreti zahteve roditeljev

Ze dolgo časa si prizadevajo roditelji iz Gabrovca, da bi dosegli ponovno ustanovitev osnovne šole v vasi. Kot je znano, je ta obstajala v Gabrovcu že pred zadnjo vojno, danes pa morajo tamkajšnji otroci obiskovati šolo na Proseku.

Preteklega aprila je takratni župan Pirc skupno s predstavniki SHPZ in zastopniki roditeljev posredoval pri polk. Marshallu. Zahtevali so namreč, naj bi se odprla v vasi vsaj dva razreda, 1. in 2. z ozirom na to, da je Prosek preoddaljen in da je pot, zlasti v zimskem času prenaporna za malčke.

Takrat je polk. Marshall obljubil, da se bo za zadevo pozanimal in da jo bo skušal rešiti pod pogojem, da ne bodo za tem vaščani zahtevali popolne osnovne šole. Od obiska pri Marshallu je minilo že nekaj mesecev, novo šolsko leto je pred nami, nihče pa ne ve kaj je z vprašanjem gabrovške šole.

Zato je pred par tedni zastopstvo SHPZ ponovno zaprosilo za sprejem pri polk. Marshallu. Ta je pa odgovoril, da se mu ne zdi umestno, da bi odprli novo šolo ker da je za dva razreda komaj 5 ali 6 otrok. Resnici na ljubo moramo povedati, da je za 1. razred 7 otrok, za 2. pa dva.

Roditelji iz Gabrovca so ta teden naslovili prošnji na občinsko upravo v Zgoniku in na didaktično ravnateljstvo v Nabrežini. Oba naslova so prosili, naj bi intervenirala pri merodajnih oblasteh za to, da bi bila ustanovljena dvorazrednica že letos.

Znano je, da je sedanji zgoniški župan Obad, nekdanji titovski odbornik v občinski upravi nasprotoval zahtevi, ko je tov. Pirc še kot župan zahteval ustanovitev šole. Obad se je tedaj izgovarjal, da bi bila decentralizacija šole škodljiva pouku.

Sodeč po pisanju «Primorskega dnevnika» in po nekem poročilu, ki ga je objavil radio Trst II., je Obad sedaj drugega mnenja. Morda pa je prišel do takega zaključka šele sedaj, ko sedi na županskem stolčku?...

Poudarjamo, da je zahteva roditeljev iz Gabrovca popolnoma upravičena. Cesta iz Gabrovca do Proseka je silno nevarna za otroke. Po njej vozi nešteto avtomobilov, zlasti vojaških, ki drvijo z blazno hitrostjo. Most čez avtocesto je brez ograje, zato je nevarno tudi v času burje, da se zgodi otrokom kaka huda nesreča. Matere so upravičeno zelo zelo zaskrbljene. In poleg tega je Gabrovec preoddaljen od Priseka, zato zlasti malčki ne morejo redno obiskovati šolskega pouka. Ne zaradi «decentralizacije», kot je nekoč trdil Obad, temveč zaradi oddaljenosti in zaradi prevelikega napora otrok trpi šolski pouk!

To so vprašanja, ki vsestransko podpirajo in utemeljujejo zahtevo roditeljev iz Gabrovca.

Pobeg narednika Titove mornarice

V noči med sredo in četrtkom preteklega tedna se je nek narednik jugoslovanske mornarice predal civilni policiji pri Sv. Jerneju v bližini Milj. Narednik je prosil za politično zatočišče. Povedal je, da je zbežal z motornim čolnom v trenutku, ko so ostali člani posadke odšli v kino v Kopru.

Iz podatkov, ki jih imamo na razpolago je razvidno, da je v avgustu pribežalo v Trst in Italijo 45 jugoslovanskih državljanov, od teh je 32 moških, 13 žena. 10 beguncev je kmetov, 7 mehaničnih delavcev,

TRST JE POSTAL ZATOČIŠČE ZLOČINCEV

Fabbri je ubil 16 oseb a je še vedno svoboden

Zagoneten molk «Primorskega dnevnika»

28. avgusta t. l. se je zaključil pred milanskim vojaškim sodiščem proces proti pripadnikom fašistične legije «Tagliamento», ki je za časa osvobodilne vojne prizadela veliko gorja, poklala nešteto partizanov ter oropala in požgala mnogo vasi. Stirje poglavitni kolovodje te legije so bili obsojeni na dosmrtno ječo, drugi pa na razne manjše kazni. Eden izmed obsojencev na dosmrtno ječo, vojni zločinec Antonio Fabbri je iz Trsta, kjer tudi sedaj prebiva. Milansko sodišče je zahtevalo njegovo izročitev, toda VU je zahtevo odbila. Fabbri je do tega tedna bil zaposlen kot risar pri tvrdki Stoch.

Fabbri se je povsod bahal s svojo preteklostjo. Ni mu žal za zločine, ki jih je zagrešil, ustrelil je namreč šestnajst oseb, od teh je bilo 9 partizanov-garibaldincev.

Vest, (ki jo je priobčila nedeljska «Unità»), da je zločinec Fabbri zaposlen pri tvrdki Stoch, je silno ogorčila tržaško prebivalstvo. Zato je omenjena tvrdka odpustila zločinca z dela že v ponedeljek. VU pa še vedno blagohotno dopušča, da se sprehaja na svobodi. To ponovno potrjuje, da je Trst po volji okupacijskih oblasti varno zatočišče najrazličnejših zločincev. To je posledica sedanjega neurejenega stanja.

* * *

Vest, da se vojni zločinec Fabbri, ki ga je milansko vojaško sodišče obsodilo na dosmrtno ječo zaradi grozodejstev, ki jih je zagrešil kot pripadnik fašističnih tolp za časa NOB, svobodno sprehaja po našem mestu, ker ga nihče noče aretirati in izročiti italijanskim oblastem, je pretresla in ogorčila vse mesto. To vest so, kot je logično in običajno, zamolčali demokristjanski listi. «Corriere di Trieste» pa ga je šel intervjuvat in mu s tem izkazal čast, ki mu ne pripada. «Primorski dnevnik» pa o vsej tej zadevi trdovratno molči.

V njegovem uredništvu se nihče ne zgane, da bi protestiral proti temu nečuvenemu dogodku. Njegovi uredniki, ki se na vsakem koraku trkajo na svoja «antifašistična» prsa, se ne čutijo prizadeti, ker oblast pušča na svobodi priznanega in obsojenega zločinca. Za njih Fabbri ne eksistira, njegovi zločini ne eksistirajo, njegova obsodba ne eksistira. Ali je morda tudi to v znaku osvoboditve nacističnega vojnega zločinca gen. Winischa, ki jo je odredil Ranković? Ce je tako, pardon, gg. titofašisti, kakor da ne bi nič napisali. Ne zamerite nam. Gliha pač vkup štriha.

Čestitke

Novoporočencema tov. Rebuli Janku in Milič Mariji iz Saleža čestitajo krajevne dem. organizacije, celica K.P. in PD «Rdeča zvezda» ter želijo obilo sreče v novem stan-

* * *

Danes, v soboto, 13. septembra 1952 se poročita v Miljah Bianca Dose in Ferruccio Battich fotoreporter naših časopisov.

Novoporočencem želi uredniški kolektiv «Dela» obilo sreče in zadovoljstva v zakonskem življenju.

TEDENSKE NOVICE

V soboto popoldne je izbruhnil požar v hiši na korzu Garibaldi, kjer ima sedež MSI. Policijsko poročilo zatrjuje, da je nekdo poškropil vrata z bencinom in jih nato poskušal zažgati. Vendar pa je stvar zelo dvomljiva; kajti pri belem dnevu bi se na korzo Garibaldi kaj takega zelo težko posrečilo. Bolj kot po bencinu smrdi zadeva po provokaciji...

*** V soboto so pri Sv. Ani otvorili novo pokrito zelenjadno tržnico in novo poslovalnico Tržaške hranilnice.

*** V ponedeljek zjutraj so pričeli voziti filobusi na progah 1 in 10. S tem je znatno izboljšana povezava Sv. Ane in Sv. Jakoba s centrom mesta, zlasti pa s centralnim kolodvorom in Borznim trgom. Istega dne so bile otvorjene tudi tramvajske čakalnice na Elizejskih poljanah, pri Sv. Ivanu, na Rotondi, v ul. S. Cilino, pri Sv. Alojziju in na Katinari.

*** V četrtek je bila razprava pred sodiščem za določanje narokov proti 44-letni begunki Juliji Darica, bivajoči pri Sv. Soboti. Darica je namreč razbila neko steklenico na glavi svojega moža. To je naredila iz ljubosumnosti. Maj. Bayliss je obtoženko oprostil rekoč: «Pojdite in ljubite svojega moža ter nikar ne razbijajte več steklenic na njegovi glavi»....!

*** V soboto je policija aretirala vrsto tičkov, ki so kupovali radijske aparate na obroke in jih nato prodajali v gotovini po nizkih cenah. Ko so menice zapadle, ne da bi bile plačane, so skupino prijavili policiji nekateri trgovci. Tako je prišla na dan ta svojevrstna organizacija.

*** V soboto so nenadoma odpovedale zavore tovornemu avtu, ki je last Virgila Ceparja iz Mačkovelj. Ta je peljal pesek v smeri od Ključa proti Borštu. Takoj za Ključem je opazil nezgodo, toda ni mogel pomagati. Nad Ricmanji se je poskušal rešiti s tem, da je zavozil v neki obcestni vinograd, kjer se je tudi usatvil. Seveda je kamjon popolnoma pokvarjen. Če bi bil drvel malo dalje, bi bil gotovo padel v globok prepad nad železnico. K sreči Cepar ni dobil težjih telesni poškodb. Le gmotne škode je veliko utrpel.

*** Dne 4. septembra je finančna straža zaplenila 101.500 kamenčkov za vžigalnike. Zaplenjeno blago je vredno okrog 3 milijone lir. V tihotapstvo sta zapletena dva Avstrijca.

*** V nedeljo se je več oseb v Trstu zastrupilo s pokvarjenimi slaščicami, ki so jih kupili v neki slaščičarni v ulici Rossetti. V ponedeljek so iskale pomoči v bolnici zaradi zastrupljenja s slaščicami druge tri osebe, v torek pa še ena. Pravijo, da je bilo pokvarjeno konservirano mleko.

*** V sredo se je ponovno pojavila pred sodiščem skupina razpečalcev ponarejenih dolarjev. Preiskava je sedaj končana in verjetno so na «varnem» že vsi glavni organizatorji. Odvetniki so prosili za začasno svobodo obtožencev, toda sodišče prošnje ni hotelo vzeti v poštev. Razprave so odgodene za nedoločen čas.

*** VU bo ponovno organizirala ugotavljanje «vzorčnega» stanja življenjskih razmer tržaškega prebivalstva. Tokrat bodo funkcionarji statističnega urada pobirali podatke pri 5% tu živečih družin. Kakšno bo to poizvedovanje si lahko že vnaprej zamišljamo. Podobno bo onemu, o katerem pišemo na tretji strani našega lista.

* * *

V dneh od 4. do 10. septembra se je v tržaški občini rodilo 52 živih in 1 mrtev otrok; umrlo je 54 oseb; poročilo pa se je 43 parov.

PROSLAVA 8. SEPTEMBRA V TOMAŽIČU

Trst se bo vedno boril proti fašizmu in proti vojni

V ponedeljek je bila v krožku Tomažič svečana proslava obletnice 8. septembra. Stevilnemu občinstvu, ki je tudi ob tej priliki napolnilo dvorišče krožka sta govorila tov. Slavec in Destradi.

Tov. Slavec je v svojem govoru poudaril predvsem pomen 8. septembra 1943. Orisal je skupno borbo Slovencev in Italijanov proti fašizmu in proti nacizmu. Prav tako je orisal vlogo, ki jo je imel v tej borbi tržaški rodoljub Pratolongo, kateremu poklanjata Zveza partizanov in Zveza bivših političnih preganjancev zlato kolajno v znak priznanja za zasluge v protifašistični borbi.

Tov. Destradi je v svojem govoru orisal zlasti izdajstvo, ki ga je izvršila monarhija, ki je po zlomu fašizma nadaljevala vojno na strani Hitlerja in tako odprla prosto pot nacistom. Za tem je orisal težko borbo, ki jo je po 8. septembru vodil tržaški proletariat. Objasnil je, kako je šel tov. Pratolongo na vojaško komando takoj po kapitulaciji z namenom, da se organizira odločen upor proti nacistom in fašistom. Toda zaman, kajti gen. Ferrero ni hotel o tem niti slišati. Kljub temu pa se je tržaški proletariat strnil okrog tov. Pratolonga ter pričel odločen oborožen upor proti nacističnemu osvajalcu in proti obnovljenim fašističnim legijam.

Danes se ponovno daje fašizmu potuho, je nadaljeval tov. Destradi, to nam potrjuje primer zločinca Fabbrija. Tudi danes se ponovno skušajo zbirati fašistične legije v našem mestu, toda Trst ne bo nikoli služil podobnim pustolovščinam temveč bo kot vedno in kot je bil tudi leta 1943 izhodišče borbe proti fašizmu in proti vojni.

Na koncu proslave je tov. Karleta sporočila, da bo delegacija bivših političnih preganjancev in bivših partizanov ponesla tov. Pratolongu, ki se zdravi v nekem zdravilišču, zlato kolajno kot priznanje tržaškega odporniškega gibanja za zasluge, ki si jih je priboril v osvobodilni borbi.

50-letnica openskega tramvaja

V sredo je poteklo 50 let, odkar je stekel prvi openski tramvaj. Njegovi nameščenci so ta važen jubilej primerno proslavili.

Omenjeni tramvaj je silno važen za Opčine. Te so se zlasti po njegovi zaslugi razvile v pravo predmestje.

V začetku je bil tramvaj seveda drugačen od današnjega. Bil je odprt in zelo majhen. V Skorklji ga ni vlekla jeklena žica temveč se je opiral na zobčaste tračnice. Leta 1928 so odstranili zobčasta kolesa in tračnice ter uvedli jekleno žico, ki vleče en tramvaj, drugega pa istočasno zavira. Leta 1935, so ponovno modernizirali električne stroje ter povečali vozove, tako da lahko sprejmejo do 100 potnikov.

Ob priliki jubileja je vodstvo tramvaja nakazalo nameščencem in upokojencem po 5.000 lir nagrade, 100.000 lir pa je nakazalo v dobrodelne namene.

Mladinski festival v Miljah

21. septembra bo v Miljah teritorialni festival mladine za mir in prijateljstvo s sovjetsko mladino. Za festival vlada veliko zanimanje. V dopoldanskih urah bodo na miljskem športnem igrišču tekme v odbojki in košarki, popoldne bo koncert godbe Rinaldi iz Trsta, pevski koncert, okrog 16.30 bo mimohod mladine po miljskih ulicah, ob 17.30 shod na športnem igrišču, kjer bosta govorila tov. Pescatori Davide in Vilhelm Adolf, predsedoval bo miljski župan Giordano Pacco. Po shodu bo na igrišču telovadni nastop ter nastop v lahki atletiki, zvečer bo pa v dvorani Ljudskega doma velik ples za mladino.

Ob priliki festivala bodo na sporedu tudi razne druge točke. Mladina bo priredila stojnice za prodajo grozdja.

Z osrednjega praznika tiska v Škednju

(Nadaljevanje z 2. strani)

Nuove». Komisija je imela v resnici nelahko nalogo, ki jo je rešila v splošno zadovoljstvo prisotnih, čeprav so bile tudi tokrat izjeme nezadovoljnežev. Prvo nagrado je prejela 15-letna Eliana Kroknje, proglašena «Miss Vie Nuove». Drugo in tretjo nagrado sta prejeli z istim številom točk: 16-letna Giorgina Kobec in 17-letna Vanna De Valeri.

Mladina in starejši so se nato zavrteli ob poskočnih zvokih plesnih komadov, ki sta jih izvajali, godba na drsališču in plesni orkester v dvorani. Kljub kratkemu nalivu, ki je za nekaj trenutkov razpršil obiskovalce, se je prosta zabava nadaljevala do pozne ure.

* * *

Nadaljuje se nabiranje prispevkov v sklad demokratičnega tiska. Evo nekaj podatkov, ki smo jih prejeli v zadnjem času

V Barkovljah so nabrali na pobudo tamkajšnje sekcije 2.640 lir, na blokete je bilo nabran'h 1.730 lir, Mlač Helena je prispevala 2.000 lir, nabrano med občinskimi nameščenci 6.000 lir, v Krogljah so nabrali 1.700 lir, v sekciji «Curie» pa 1.455 lir.

skupina trgovcev pri Sv. Jakobu 850 lir, članice ženske celice na Pončani so nabrale 4830 lir, člani celice «Cecarini» so prispevali 260 lir, celica «Tomè» iz Pončane 1377, celica «Tedeschi» iz sekcije «Tomažič» 2750 lir, celica «Kneip» iz sekcije «Tomažič» 1700, celica «Valdemarin» 1710, skupina delavcev škedenjske livarne 3425, celica «Pentič» (pristaniščniki) 685, skupina pomorščakov 500 lir, skupina pristaniških delavcev 5370, Davidè Ernesto 500, Tavčer Anton 500, Malalan Riko 1350, tovariši iz sekcije pri Magdaleni 10.000 lir, Partizanska zveza in Zveza bivših političnih preganjancev ob priliki poroke tov. Lina Hrevatina 1000 lir.

Koncert opernih arij solistov K. K. «Kraljič» v Skedenjski dvorani

Za teden dni

Sobota, 13. - Filip
Nedelja, 14. - Krešencij, C...jan
Ponedeljek, 15 - Nikodem
Torek, 16. - Ljudmila
Sreda, 17. - Lambert
Cetrtek, 18. - Irena, Jožef
Petek, 19. - Januarij (Mla...

ZGODOVINSKI DNEVI:
15. 1947 je bila ratificirana rovna pogodba z Italijo.
16. 1944 je Sovjetska armada ... bodila Sofijo.
17. 1943 so nacisti ustrelili češ... rodoljuba Julija Fučika.
18. 1869 je v Celovcu umrl ... venski kulturni delavec ... ton Janežič.
19. 1944 je izstopila Finska ... Hitlerjevega tabora.

RADIO ODDAJ...

TRST II.
Val. dol. 306,1

SOBOTA: 13. Sramel kv... in pevski duet - 19. Pogovor ... no.
NEDELJA: 9. Kmetijska od... - 11.30 Oddaja za najmlajše ... Od melodije do melodije - Glasba po željah - 18.10 Ko... ruskih balalajk - 19. Iz films... sveta - 21.30 Izbrana lirika - Delibes: LAKME, 1. dejanje.
PONEDELJEK: 13.30 Kult... obzornik - 18.15 Schuman: Si... nija št. 4. - 19. Mamica prip... duje - 20. Koncert tenorista ... šana Pertota - 21. Književnos... umetnost - 22. Delibes: LAK... 2. dejanje.
TOREK: 13. Glasba po želj... 19. Kraji inljudje - 21. Dra... zirana povest: I. Pregelj: M... DA BREDA, 2. nadaljevanje - Delibes: LAKME, 3. dejanje.
SREDA: 19. Zdravniški ved... 20.30 Sola in vzgoja - 21. Vo... kvintet - 22. Rimski Korsa... Seherezada.
CETRTEK: 19. Slovenščina ... Slovence - 21. Radijski oder - Cehov: CESNJEV VRT, igra ... dej. - nato Večerne melodije.
PETEK: 13. Glasba po želj... 20. Tržaški kulturni razgle... 21. Iz Londonskih koncertnih ... ran.

Ljudska prosveta

PROSLAVA BAZOVSKIH ŽRTEV

Jutri, v nedeljo 14. t. m. Ljudski oder priredil v ok... spominske svečanosti štirih ... zovskih žrtev fašizma, v B... vici na Gruntarjevem dvor... Julija Fučika petdejansko ... mo «Izpod vešal». Usoda ... škega pisatelja in komunis... nega borca za osvoboditev ... pod nacifašističnega jarma ... lija Fučika je dokaj slična ... di in borbi štirih bazov... žrtev. Zato je Fučikova ... pod vešal», v kateri opis... pisatelj svoja zadnja doživ... v gestapovski ječi pred ... litvijo, za ta dan prav umes... Začetek bo po končanih ... nostih ob spomeniku, pre... doma ob 18. uri. Pri igri ... deluje svetoivanski kva... Vstopnina: odrasli 130, o... in dijaki 60 lir.

VRTNA VESELICA NA KOLONKOVCU

Jutri, v nedeljo 14. t. m. pri Baku vrtna veselica, ... kateri bodo nastopili L... ski pevski zbor (bivši Ro... godba in dramski odsek s ... vimi prizori.

KONCERT V BARKOVLJ...

Barkovljanska godba bo ... tri, v nedeljo 14. t. m. p... dila na terasi pri Rumeni ... v Barkovljah svoj konc... Na sporedu so operne in ... rodne skladbe. Postreženo ... z jedjo in dobro kapljico. ... četek od 19. uri

KONTOVELCI IN PROSECANI NA GRET...

Prihodnjo soboto, 20. t. ... bo gostovalo na Greti ... «Ivan Vojko» s Proseka-Ko... vela s svojim veselim in z... vnim sporedom

KULTURNA PRIREDITE... PRI CEBULCU

Prav tako prihodnjo so... 20. t. m. bo kulturna prired... tudi pri Cebulcu, v Ljuds... domu pri Magdaleni, kjer ... s svojim lepim in zabav... sporedom gostoval pevski ... Sv. Ivan - Podlonjer in b... uprizoril zabavno enodeja... «Idealna tašča» in šaljiv ... zor «Dve glušci».

LEP USPEH LJUDSKEG... ODRA V SALEŽU

Prejšnjo nedeljo je preds... Ljudskega odra Fučikove «Iz... vešal» doživela v Saležu na... lep uspeh. Mnogoštevilno ob... stvo, ki je do kraja napol... prostrano Skrkovo dvorišče, ... zanimanjem in odobravan... sledilo lepi igri, ki je od ... janja do dejanja naraščal... kontaktu med igralci in gled... Pred in po igri je nastopil ... domači zbor pod vodstvom ... Miliča z lepimi in ubran... pesmimi, ki so ljudem ugajale... igri in nje kulturno politič... pomenu je govoril tov. Gom... na kar se je za domačine v ... šenih besedah prisrčno zahv... za lepo igro tov. Pegan. Zel... si čim več takih prireditev.

A. P.

Odgovorni urednik
RUDOLF BLAŽIČ (Biagi...
Založništvo «DELA»
Tiska tip. Adriatica, Rismon...
Dovoljenje AIS

OBVESTILO

Sporočam javnosti, da je otvorjena pooblaščena posredovalnica za upravne in trgovske posle (Agenzia pratiche amministrative e commerciali) A. P. A. C. v ulici Follatoio št. 3 v Trstu ob pričetku industrijske co... ne v višini končne po... staje filovije št. 19.
Najtopleje se priporoča

poslovodja
Josip Turco